

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište”

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU
(Izvještaj o radu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju)

KJU „PORODIČNO SAVJETOVALIŠTE“
ZA 2015. GODINU

Sarajevo, mart 2016. godine

I UVODNI DIO

Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ je, u periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine, svoje djelovanje obilježila nizom različitih aktivnosti, kako onih koje su planirane godišnjim Programom rada, tako i mnogim vanrednim aktivnostima realiziranim u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim propisima i svojim djelokrugom rada.

Savjetodavno-terapeutske poslove obavljali su stručnjaci raspoređeni u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad, primjenjujući sistemski način razumijevanja funkcioniranja porodičnog sistema te tehnike sistemske porodične terapije i komplementarne tehnike drugih terapijskih škola, a poštujući etičke principe u ovoj oblasti (princip povjerljivosti podataka vezanih za korisnika i sadržaj tretmana, te princip dobrovoljnosti za uključivanje u tretman). Ove usluge su pružene svim osobama koje su imale poteškoće i probleme na planu individualnog funkcioniranja ili u odnosu sa drugima, a koje su motivirane da postignu promjene kroz savjetodavno-terapeutski tretman.

Nadalje, poslovi primarne prevencije pored dosadašnjih kontinuiranih godišnjih projekata, u ovoj godini imaju određene inovacije koje su idejno postavljene Programom rada Ustanove za 2015. godinu. Radi se o novim projektima: „Porodično u Vašoj školi“ i „Mladi u svijetu rada“. Ciljna grupa projekta „Porodično u Vašoj školi“ su učenici, nastavnici i roditelji osnovnih škola Kantona Sarajevo, a isti je realiziran kroz predavanja za nastavnike i roditelje, radionice za učenike te savjetodavno-terapeutske usluge koje su pružili stručnjaci Ustanove roditeljima, učenicima i nastavnicima u odgojno-obrazovnom sistemu u oblasti njihovog mentalnog zdravlja. Cilj projekta „Mladi u svijetu rada“ bio je pružiti psihosocijalnu podršku mladima u razvoju vlastitih potencijala s ciljem lakše zapošljivosti i razvoja buduće karijere.

Svi realizirani poslovi u segmentu primarne i sekundarne prevencije, kao i promotivno-propagandni, normativno-pravni te ostali poslovi detaljno su opisani po propisanim tematskim cjelinama u nastavku ovog Izvještaja.

II NORMATIVNI DIO

2.1. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu Kantonalne javne ustanove “Porodično savjetovalište”

Na prijedlog direktora Ustanove, a u skladu sa obavezom usklađivanja Pravilnika o radu Kantonalne javne ustanove “Porodično savjetovalište” sa Zakonom o plaćama i naknadama u javnim ustanovama iz oblasti socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 17/15), Upravni odbor je, nakon prethodne konsultacije Sindikalne podružnice Ustanove, dana 08.06.2015. godine, donio Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radu Kantonalne javne ustanove “Porodično savjetovalište”.

Resorno ministarstvo dalo je saglasnost na ovaj akt Odlukom broj 13-05-17577/15 od 29.10.2015. godine.

2.2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova KJU „Porodično savjetovalište“

Akt je donesen zbog potrebe usaglašavanja njegovog teksta u segmentu uvjeta propisanih za obavljanje poslova i zadataka radnog mjesta stručnog saradnika i višeg stručnog saradnika u Odjeljenju za razvojno-istraživačke poslove i socijalne inovacije. Pravilnik je dostavljen na prethodnu konsultaciju Sindikalnoj podružnici Ustanove.

Resorno ministarstvo dalo je saglasnost na ovaj akt Odlukom broj 13-05-5229/15 od 08.04.2015. godine.

2.3. Pravilnik o postupku direktnog sporazuma KJU „Porodično savjetovalište“

Pravilnik o postupku direktnog sporazuma KJU „Porodično savjetovalište“ usvojen je s obzirom na obavezu, u skladu članom 90. Zakona o javnim nabavkama BiH, da interni pravilnik ugovornog organa o postupku direktnog sporazuma mora biti usaglašen sa modelom koji propisuje Agencija za javne nabavke BiH.

2.4. Procedure o postupanju u slučajevima povećanog rizika ili nasilja u toku obavljanja radnih zadataka zaposlenika KJU „Porodično savjetovalište“

U cilju zaštite korisnika usluga i zaposlenika KJU „Porodično savjetovalište“, ukazana je potreba utvrđivanja postupaka koje su dužni preduzeti zaposlenici Ustanove u slučajevima nastupanja povećanog rizika ili nasilja, a koje se dogodi u toku obavljanja radnih zadataka. Direktor Savjetovališta je donio Procedure o postupanju u slučajevima povećanog rizika ili nasilja u toku obavljanja radnih zadataka zaposlenika KJU „Porodično savjetovalište“.

III TEMATSKI DIO

3.1. IZVJEŠTAJI, PROGRAMI, PLANOVI

3.1.1. Izvještaj o poslovanju KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu

Izvještaj o poslovanju KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu obuhvata Izvještaj o radu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju Ustanove. Prilozi ovog dokumenta čine:

- Izvještaj o radu direktora KJU „Porodično savjetovalište“ za period 01.01.-24.04.2014;
- Izvještaj o radu direktora KJU „Porodično savjetovalište“ za period 25.04.-31.12.2014;
- Izvještaj o radu Upravnog odbora KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu;
- Izvještaj o radu Nadzornog odbora KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu.

Izvještaj o poslovanju KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu usvojen je na sjednici Skupštine Kantona Sarajevo dana 04.06.2015. godine.

3.1.2. Kvartalni izvještaji o radu KJU „Porodično savjetovalište“

Direktor Ustanove redovno je podnosio kvartalne izvještaje o radu Upravnom odboru koji je na svojim sjednicama ove izvještaje usvojio, podržao i pozitivno ocijenio.

Izveštaji su obuhvatali detaljan prikaz svih aktivnosti Ustanove realiziranih u periodu oktobar-decembar 2014, januar-mart 2015. godine, april-juni 2015. godine i juli-septembar 2015. godine.

3.1.3. Izveštaji o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“

Iz segmenta finansijskog poslovanja, odnosno utroška odobrenih budžetskih sredstava za 2015. godinu, Upravni odbor je redovno razmatrao periodične izvještaje o izvršenju Budžeta Ustanove, te je na svojim sjednicama usvojio :

- Izveštaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-decembar 2014. godine;
- Izveštaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-mart 2015. godine;
- Izveštaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-juni 2015. godine;
- Izveštaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-septembar 2015. godine.

Svi izvještaji prethodno, prije razmatranja na sjednici Upravnog odbora, razmatrani su i prihvaćeni od strane Nadzornog odbora Ustanove.

3.1.4. Program rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2016. godinu

Dana 16.09.2015. godine Upravni odbor Ustanove utvrdio je Nacrt programa rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2016. godinu.

Program rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2016. godinu utvrđen je dana 23.10.2015. godine i isti je prihvaćen od strane Vlade Kantona Sarajevo Zaključkom broj 02-05-31600-3/15 od 10.12.2015. godine.

Skupština Kantona Sarajevo dala je saglasnost na Program rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2016. godinu na sjednici održanoj dana 21.12.2015. godine.

3.1.5. Finansijski plan KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. godinu

U skladu sa usvojenim Budžetom Kantona Sarajevo za 2015. godinu, Ustanova je donijela u mjesecu aprilu 2015. godine Finansijski plan KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. godinu.

Nakon usvojenog rebalansa Budžeta Kantona Sarajevo za 2015. godinu, Upravni odbor Ustanove je dana 09.11.2015. godine donio Finansijski plan KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. godinu, usklađen sa rebalansom Bužeta.

3.1.6. Planiranje javnih nabavki

Privremeni Plan nabavki Ustanove za period 01.01.-31.03.2015. godine, donešen je u skladu sa Odlukom o privremenom finansiranju potreba Kantona Sarajevo za period 01.01.-31.03.2015. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 53/14).

Upravni odbor je donio Plan nabavki KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. godinu nakon donošenja Finansijskog plana za 2015. godinu.

U mjesecu decembru izvještajne godine, a u skladu sa usvojenom Nacrtom budžeta Kantona Sarajevo za 2016. godinu, donešen je Plan nabavki Ustanove za 2016. godinu, nakon čega su pokrenute prve procedure u postupku javnih nabavki za 2016. godinu.

3.1.7. Izvještaj Komisije za popis sredstava, potraživanja i obaveza u KJU „Porodično savjetovalište“ sa stanjem na dan 31.12.2014. godine

Direktor Ustanove je imenovao iz reda zaposlenika Komisiju za popis sredstava, potraživanja i obaveza u KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu koja je u zakonom određenom roku sačinila Izvještaj o izvršenom popisu sredstava, potraživanja i obaveza u KJU „Porodično savjetovalište“ sa stanjem na dan 31.12.2014. godine. Izvještaj je dostavljen Upravnom i Nadzornom odboru koji su ovaj dokument usvojili odnosno prihvatili, a potom Centralnoj popisnoj komisiji na dalju proceduru.

3.2. SAVJETODAVNO-TERAPEUTSKI RAD (SEKUNDARNA PREVENCIJA)

U periodu januar-decembar 2015. godine Ustanova je kontinuirano pružala usluge građanima Kantona Sarajevo koji su iskazali potrebu za tretmanom i motivaciju da postignu promjene na planu ličnog funkcioniranja ili u području odnosa sa drugima.

Savjetodavno-terapeutske usluge pružali su stručni saradnici koji u svom radu primjenjuju sistemski način razumijevanja funkcioniranja porodice, te koriste tehnike sistemske porodične terapije i komplementarne tehnike drugih terapijskih škola poštujući etičke principe u oblasti psihoterapije. To su princip povjerljivosti podataka vezanih za korisnika i sadržaj tretmana, te princip dobrovoljnosti za uključivanje u tretman.

Savjetodavno-terapeutske usluge pružane su kroz individualni, dijadni/partnerski i porodični oblik rada što je ovisilo o prezentiranom problemu, fokusiranoj problematici i očekivanjima korisnika od tretmana, utvrđenog cilja tretmana, te broja članova porodičnog sistema koji su bili obuhvaćeni savjetodavno-terapeutskim uslugama.

Najveći broj građana i tokom 2015. godine iskazao je potrebu za stručnom pomoći i tretmanom samoinicijativno, na osnovu preporuke bivših korisnika usluga ili informacija na web stranici Ustanove, a zatim po uputi profesionalaca zaposlenih u drugim ustanovama i organizacijama iz obrazovnog, socijalnog i zdravstvenog sistema.

3.2.1. Tretman

Prikaz broja korisnika usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana

Tokom 2015. godine kontinuiranim tretmanom obuhvaćeno je ukupno **694 korisnika**, što je u odnosu na 2014. godinu više za **21,5%**.

Sa 384 korisnika tretman se odvijao na individualnom nivou, sa 230 korisnika na nivou dijade sa 52 korisnika na nivou porodičnog sistema, a sa 28 na nivou grupe.

Tabelarni prikaz broja korisnika kojima su pružene savjetodavno-terapeutske usluge tokom 2015. godine (po oblicima rada)

Tabela br. 1.

	Individualni oblik rada	Dijadni oblik rada	Porodični oblik rada	Grupni oblik rada	Ukupan broj korisnika
Broj korisnika kojima je pružena usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana	384	230	52	28	694

Od ukupnog broja korisnika kojima je pružena usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana **33,5%** su muškarci, a **66,5%** su osobe ženskog spola.

Prikaz broja realiziranih savjetodavno-terapeutskih seansi u 2015. godini

U izvještajnom periodu realizirano je ukupno **3023 seansi savjetodavno-terapeutskog tretmana**. Broj realiziranih seansi u 2015. godini povećan je za **17,4%** u odnosu na prethodnu godinu.

Tabelarni prikaz broja realiziranih savjetodavno-terapeutskih seansi (po oblicima rada)

Tabela br. 2.

	Individualni oblik rada	Dijadni oblik rada	Porodični oblik rada	Grupni oblik rada	Ukupno
Broj realiziranih sav-terap seansi	1811	1012	154	46	3023
Broj realiziranih sav-terap predseansi	1811	506	77	21	2415
Broj realiziranih sav-terap postseansi	1811	506	77	21	2415

Dužina trajanja jedne seanse je 45 minuta. Svim realiziranim seansama prethodila je predseansa u okviru koje se odvijala priprema za savjetodavno-terapeutski rad sa korisnicima usluga. U izvještajnom periodu realizirano je **2415** predseansi. Također, svaka savjetodavno-terapeutska seansa podrazumijevala je realizaciju postseansi, procesa reflektiranja o tretmanu, terapijskom procesu, korištenim intervencijama i

terapijskim promjenama postignutim u okviru savjetodavno-terapeutskog procesa. Tokom izvještajnog perioda realizirano je **2415** postseansi.

Prikaz broja usluga pruženih u okviru savjetodavno-terapeutskog tretmana

U 2015. godini korisnicima je pruženo ukupno **5213** različitih usluga koje su realizirane u okviru seansi savjetodavno-terapeutskog tretmana.

Tabelarni prikaz usluga pruženih korisnicima savjetodavno-terapeutskog tretmana tokom 2015. godine

Tabela br.3.

Vrsta pružene usluge	Broj usluga
Usluge (psiho)terapije	2213
Usluge savjetovanišnog rada	943
Intervencije putem telefona	576
Preliminarna trijaža	479
Inicijalni intervju	421
Dijagnosticiranje problema	356
Usluga praćenja korisnika	84
Usluge krizne intervencije	68
Usluga ekointervencije	42
Posredovanje prije razvoda braka	24
Izrada nalaza i mišljenja	7
Ukupno usluga	5213

Usluge pružene u okviru savjetodavno-terapeutskog tretmana

Prije početka samog tretmana potencijalni korisnici usluga javljali su se u Odjeljenje za savjetodavno-terapeutski rad putem telefona ili e-maila. Na ovaj način pružane su im informacije o sadržaju i principima savjetodavno-terapeutskog rada i djelatnosti Ustanove u najširem smislu. Ovakvi kontakti doprinose razvijanju motivacije potencijalnih korisnika usluga za uključivanje u tretman. Tokom izvještajnog perioda u Odjeljenju je pruženo **1465** usluga telefonskih razgovora, dok je putem e-maila kontaktirano sa **114** korisnika kojima je upućeno **224** e-maila¹.

Tokom prvog kontakta stručnih saradnika sa korisnicima usluga obavljala se **preliminarna trijaža**, proces u okviru kojeg se fokusirao problem, procjenjivale indikacije za tretman u Savjetovaništu i/ili su se korisnici upućivali na konsultacije ili tretman u druge institucije. Preliminarna trijaža obavljala se i u

¹ Podaci o broju telefonskih poziva i e-mailova nisu sadržani u tabeli br. 3.

direktnom kontaktu građana koji su dolazili u prostorije Savjetovališta bez prethodne najave. Tokom izvještajnog perioda pruženo je ukupno **479 usluga preliminarne trijaže**, od čega 388 na individualnom, 64 na dijadnom i 27 na porodičnom nivou.

U okviru prve seanse (**inicijalnog intervjua**) stručni saradnici za savjetodavno-terapeutski rad bili su usmjereni na kreiranje odnosa povjerenja, kao pretpostavke za otpočinjanje savjetodavno-terapeutskog procesa. Tokom inicijalnog intervjua i u prethodnom periodu su eksplorirani i **dijagnosticirani problemi** korisnika, sagledana očekivanja korisnika od tretmana, te su utvrđeni ciljevi tretmana. U periodu januar-decembar 2015. godine pruženo je **421 usluga inicijalnog intervjua**, od čega 310 na individualnom nivou, 80 na nivou dijade i 31 na porodičnom nivou.

U okviru inicijalnog intervjua, prema potrebama korisnika, pružene su i usluge **krizne intervencije**. Ove usluge pružene su i korisnicima koji su tokom kontinuiranog tretmana bili izloženi neočekivanim stresnim situacijama. Tokom izvještajnog perioda pruženo je **68 usluga krizne intervencije**.

Savjetodavno-terapeutski rad je strukturiran proces usmjeren na promjenu interakcija porodičnog sistema u cilju otklanjanja problema koji ograničavaju funkcioniranje porodice i njenih članova. Ovaj proces odvijao se u profesionalnom odnosu savjetnika-terapeuta i korisnika usluga, u sigurnom i povjerljivom ambijentu. U okviru savjetodavno-terapeutskog procesa pruženo je **2213 usluga terapijskog rada**, **943 usluge savjetovališnog rada**, te **356 usluga dijagnosticiranja problema**.

U izvještajnom periodu pruženo je **576 usluga intervencija putem telefona**. Ove usluge pružene su korisnicima koji su bili uključeni u savjetodavno-terapeutski tretman kao i osobama koje su bile suočene sa različitim problemima, ali nisu bile spremne za uključivanje u kontinuirani tretman.

Tokom 2015. godine korisnicima je pruženo **84 usluge praćenja**. Ova usluga pružena je korisnicima sa kojima je tretman bio u završnoj fazi, a koji su iskazali potrebu za dodatnom podrškom savjetnika-terapeuta kod kojeg su bili u tretmanu.

Ekointervencija podrazumijeva suradnju sa profesionalcima drugih institucija ili organizacija, a ima za cilj koordiniranje intervencija pruženih korisniku. Ovo je intervencija koja se koristila u tretmanu osoba izloženih višeslojnim problemima koje je bilo potrebno paralelno tretirati u institucijama socijalnog, zdravstvenog ili obrazovnog sistema ili onih za čije je rješavanje problema bila neophodna intervencija policije. Tokom 2015. godine pruženo je **42 usluge ekointervencije**.

3.2.2. Posredovanje

Tokom izvještajnog perioda proveden je postupak posredovanja prije pokretanja postupka za razvod sa **sedam** bračnih parova. Tokom postupka, u okviru **24 seanse**, supružnici su usaglasili mišljenja vezano za povjeru malodobne djece i postigli dogovor o dinamici i načinu održavanja neposrednih odnosa malodobne djece sa roditeljem sa kojim neće nastaviti živjeti, kao i prijedloge novčanog iznosa namijenjenog za mjesečno izdržavanje djece. Voditelj postupka je za potrebe Suda, pored **sedam** zapisnika o provedenom postupku posredovanja sačinio i **sedam** stručnih mišljenja koja sadrže sve potrebne elemente. U okviru postupka provedene su intervencije savjetovanja vezane za značaj nastavka dogovornog roditeljstva u cilju preveniranja mogućih posljedica razvoda na djecu.

Podaci o korisnicima sa kojima je završen tretman tokom 2015. godine

Tokom 2015. godine završen je tretman sa **591** korisnikom od čega je 320 bilo obuhvaćeno individualnim oblikom rada, 196 dijadnim, a 47 porodičnim oblikom rada, te 28 korisnika grupnim oblikom rada.

Tabelarni prikaz broja korisnika sa kojima je tretman završen tokom 2015. godine

Tabela br. 4.

	Individualni oblik rada	Dijadni oblik rada	Porodični oblik rada	Grupni oblik rada	Ukupan broj korisnika
Broj korisnika sa kojima je završen tretman tokom 2015. godine	320	196	47	28	591

Sa **360** korisnika tretman je završen po planu sa **152** sporazumom između savjetnika-terapeuta i korisnika usluga. Proces je prekinut jednostrano od strane **66** korisnika, dok je **13** korisnika upućeno u druge institucije i organizacije u sistemu.

Najčešći razlozi za jednostrano prekidanje tretmana od strane korisnika bili su promjena prebivališta korisnika, bolest korisnika ili člana njegove porodice kao i razlike između načina rada u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad i očekivanja korisnika od tretmana. Najčešće su to očekivanja „instant rješenja problema“, postojanje „skrivenih ciljeva korisnika“, očekivanje „sekundarne dobiti“, te procjena korisnika da nisu spremni za promjene.

3.2.3. Evaluacija

Evaluacija terapijskog procesa realizirana je sa svim korisnicima sa kojima je završen kontinuiran tretman tokom 2015. godine. Evaluacija je podrazumijevala usmeno rekapituliranje značajnih uvida i postignutih promjena korisnika kao i pismenu procjenu uspješnosti tretmana. Korisnici usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana su (na skali od 1 do 5) **korisnost** tretmana ocijenili prosječnom ocjenom **4,68**.

Od ukupnog broja korisnika koji su dobili uslugu savjetodavno-terapeutskog tretmana tokom prethodne godine njih **90,62%** je procijenilo da je došlo do **promjene njihovog ponašanja tokom tretmana**, dok **93,52%** korisnika smatra da je u toku tretmana došlo do promjene **načina na koji se nose sa problemom** koji je bio u fokusu terapijskog rada.

Tehnike **evaluacije savjetodavno-terapeutskog procesa** primjenjivale su se i tokom samog tretmana pri čemu su savjetnici-terapeuti nastojali sagledati način na koji su terapijske intervencije doprinijele promjenama koje su utjecale na terapijske ishode u odnosu na definirane probleme i očekivanja korisnika od tretmana.

3.2.4. Fokusirana problematika po oblicima rada

Tokom izvještajnog perioda korisnici su prezentirali poteškoće i probleme koji se tiču načina njihovog funkcioniranja u porodičnom ili drugim sistemima, a koji su doveli do intrapersonalnih (unutarnjih-psiholoških) i/ili interpersonalnih (relacijskih) problema.

U proteklom periodu **prezentirana** i **fokusirana** problematika korisnika je tretirana kroz individualne, dijadne (bračne, partnerske, roditeljske, roditelj-dijete relacije) i porodične oblike savjetodavno-terapijskog rada.

Na **individualnom nivou** tretirana je simptomatologija: anksioznost, panični napadi, depresivno raspoloženje, nedostatak samopouzdanja i samopoštovanja, gubici, stres, ovisnost o kocki, te samopovrjeđivanje djece.

Simptomatologija je povezana sa problemima nastalim usljed gubitka bliskih osoba, traumatskih iskustava, prekida partnerskih relacija, teškoća u procesu emocionalnog povezivanja, nezadovoljstva sobom i svojim načinom života, nezadovoljstva vlastitom ulogom u porodičnom sistemu, nedostatka kapaciteta za postizanje promjena, nemogućnosti uspostave funkcionalnih odnosa sa značajnim osobama, porodičnim odnosima koje karakterizira disbalans u distribuciji moći i emocionalnoj razmjeni članova porodice, teškoća u komunikaciji, te izostanka institucionalne podrške korisnicima u rješavanju njihovih problema.

Tretmanom su bile obuhvaćene i osobe nezadovoljne vlastitim postignućima u području profesionalnog djelovanja, te osobe koje nemaju kapacitet za postizanje promjena vlastitih životnih okolnosti u kontekstu nepovoljnih socio-ekonomskih prilika.

Na **nivou partnerstva** uočena je povećana potreba korisnika za stručnom pomoći radi narušenih partnerskih odnosa, međusobnog nerazumijevanja partnera, teškoća nastalih radi nedostatka kapaciteta partnera za adekvatnu preraspodjelu odgovornosti i obaveza, neadekvatne emocionalne povezanosti partnera, gubitka povjerenja i ljubomore zbog izvanbračne relacije ili virtualne prevare, suočavanja sa postojanjem paralelne veze bračnog partnera, krize u partnerskoj relaciji, dilema vezanih za održivost bračne zajednice, te prekida partnerske relacije.

U izvještajnom periodu tretirani su **partneri u fazi razvoda braka** ili u **postrazvodnoj fazi** sa teškoćama nastalim radi nemogućnosti prihvatanja odluke o razvodu braka, problemima u procesu reuspostave roditeljske komunikacije nakon razvoda braka, te radi specifičnih emocionalnih stanja patnje koja bivše partnere ometa u svakodnevnom funkcioniranju.

Na nivou **roditeljskih uloga** tretirani su problemi nedostatka kapaciteta za postizanje funkcionalnog roditeljstva, roditeljskih interakcija, konfliktne roditeljske komunikacije, nedostatka roditeljskih kompetencija, odsustva autoriteta roditelja i neusklađenosti roditeljskih stilova.

Na preporuku profesionalaca iz Službi socijalne zaštite općina u Kantonu Sarajevo tretirani su supružnici kojima je omogućeno da uz pomoć savjetnika-terapeuta preispitaju ispravnost odluke o razvodu braka, da prevaziđu emocionalne aspekte separacije i nastave kontinuirano obavljati roditeljske uloge postizanjem dogovornog kooperativnog roditeljskog odnosa i kontinuiranog obavljanja roditeljske uloge. Tretmanom je korisnicima pružena pomoć sa ciljem preispitivanja stavova i očekivanja u partnerskom odnosu, prevazilaženja problema u partnerskim relacijama, postizanja emotivne stabilnosti i kreiranja novih perspektiva i načina percipiranja života.

Tretmanom porodične terapije obuhvaćeni su korisnici koji su imali konflikte na relaciji roditelj-dijete/adolescent, probleme realizacije roditeljstva, konfliktnu komunikaciju ili prekid komunikacije zbog smanjene tolerancije na izražene međusobne razlike članova porodice, korisnici u čijim porodicama postoje porodične tajne koje se negativno reflektiraju na emocionalni razvoj djece, te nasiljem organizirani porodični sistemi. Različiti odgojni stilovi, prezaštitnički odnos roditelja naspram djece, gubitak roditeljskih kompetencija, propusnost granica između subsystema roditelja i djece u porodici, nejasna pravila i manjak osjetljivosti za razvojne potrebe djece i mladih doprinijeli su razvijanju niza emotivnih i ponašajnih problema kod najmlađih članova porodičnog sistema poput neposlušnosti, buntovnog, impulsivnog ponašanja, tjeskobe, depresivnog raspoloženja,

samopovrjeđivanja, te nepoštovanja autoriteta nastavnika, neprilagođenog ponašanja u odnosu na vršnjake i nastavno osoblje, te nedostatka motivacije za postizanje školskog uspjeha.

Usluge **ekointervencije** pružene su porodicama u kojima je došlo do razvoda roditeljskog para pri čemu je izostala suradnja i dogovor o povjeri djece, zatim u nasiljem organiziranim porodičnim sistemima, te u situacijama kada je potencijalni korisnik usluga nositelj simptoma za čije je eventualno tretiranje neophodna konzultacija sa profesionalcima centara za mentalno zdravlje.

Ostale usluge i aktivnosti Odjeljenja za savjetodavno-terapeutski rad

3.2.5. Supervizija

Supervizija je proces profesionalne podrške i pomoći stručnjacima čije obavljanje posla podrazumijeva rad sa osobama/korisnicima usluga. Cilj supervizije je razvoj kompetentnosti kroz integriranje profesionalnih iskustava i teorijskih znanja sa ličnim iskustvima i vrijednostima profesionalaca.

Tokom 2015. godine u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad realizirana su dva susreta grupne supervizije kao oblika profesionalne podrške i pomoći stručnim saradnicima sa ciljem održavanja kvalitete savjetodavno-terapeutskih usluga u skladu sa standardima Evropske asocijacije za psihoterapiju kao i preveniranja profesionalnog sagorijevanja. Superviziju je vodila prof. dr. Nevena Hercog-Čalovska. Dužina trajanja jednog susreta bila je tri sata.

3.2.6. Intervizija

Intervizijski sastanci su kontinuirana aktivnost koja je i tokom 2015. godine u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad realizirana jednom sedmično. U okviru intervizijskih sastanaka prezentirani su slučajevi korisnika u tretmanu sa ciljem razmjene iskustava i znanja, te pružanja međusobne podrške i pomoći savjetnika-terapeuta. Ovi procesi doprinijeli su jačanju profesionalnih kompetencija, a time i kvaliteti usluga koje su pružene korisnicima.

3.2.7. Vođenje evidencije i dokumentacije o korisnicima usluga

Na osnovu Uputstva o vođenju evidencije o korisnicima i pruženim uslugama u javnim ustanovama (Sl. novine Kantona Sarajevo br. 34/05) i Procedurama o vođenju evidencije i dokumentacije o korisnicima usluga KJU „Porodično savjetovalište“, za svakog korisnika kojem je pružena usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana vođena je propisana dokumentacija koja sadrži: lične i anamnestičke podatke o korisniku, podatke o prezentirajućem problemu i očekivanjima korisnika od tretmana, problematici fokusiranoj od strane savjetnika-terapeuta, te podatke o obliku rada, pruženim uslugama, terapijskom procesu, dužini trajanja tretmana, načinu na koji je završen tretman, te procjeni uspjehnosti savjetodavno-terapeutskog tretmana od strane korisnika i terapeuta.

3.3. PRIMARNA PREVENCIJA

3.3.1. Projekt „Zajedno do uspjeha“

Generalni cilj: Prevencija mogućih rizičnih i nepoželjnih oblika ponašanja kod učenika osnovne škole kroz unapređenje znanja, vještina i kompetencija učesnika za izgradnju kvalitetnijeg saradničkog odnosa učenika, roditelja i nastavnika.

Specifični ciljevi:

1. Ukazati na prednosti, mogućnosti i značaj zajedničkog rada/saradnje između ova tri subjekta odgojno-obrazovnog procesa;
2. Prepoznati i definisati teškoće i zone konflikata između učenika, roditelja i nastavnika;
3. Kreirati i ponuditi efikasniji model saradnje ova tri subjekta;
4. Povećati stepen zajedničkog rada/saradnje učenika, roditelja i nastavnika.

Ciljna grupa: učenici osnovne škole od 13-15 godina, njihovi roditelji, nastavnici i pedagozi osnovnih škola, koji su iskazali dovoljan stepen motivacije i interesovanja za uključenje u grupnu aktivnost.

U drugom kvartalu 2015. godine izrađen je evaluacioni izvještaj o realizaciji projekta u OŠ „Hasan Kaimija“ u kojem je učestvovalo 16 učesnika (5 učenika, 6 roditelja, 5 nastavnika) kroz 5 interaktivnih radionica, a koji se realizira kroz oba polugodišta školske 2014/15 godine.

Na osnovu evaluacijske analize može se zaključiti da je projekt ispunio postavljene ciljeve, odnosno doprinio jačanju kapaciteta učenika, nastavnika i roditelja u prevladavanju školskih problema, te doprinio poboljšanju školskog uspjeha kod učenika učesnika projekta:

1. Projekt je u velikoj mjeri ispunio postavljene ciljeve. Od strane učesnika je ocijenjen veoma korisnim što pokazuju i činjenice da učesnici nisu gubili motivaciju za dolaske na radionice, a na individualnom planu je već tokom same realizacije projekta primjećeno značajno poboljšanje uspjeha i vladanja učenika, te poboljšanje komunikacije i saradnje između sva tri subjekta odgojno-obrazovnog rada.
2. Prosječna ocjena školskog uspjeha nakon prvog tromjesečja za sve učenike koji su učestvovali u projektu je iznosila 1,6, dok je ta vrijednost nakon realizacije radionica, odnosno na kraju prvog polugodišta porasla na 3,3. Prosječna ocjena vladanja učenika prije projekta bila je 4,6 dok je ista porasla na ocjenu 5 nakon realizacije radionica.
3. Opservacije pedagogice škole odnosile su se na kontinuirano praćenje daljnjeg toka aktivnosti učesnika projekta. Naime, u saradnji sa razrednicima učenika pedagogica je pratila motivaciju za učenje, aktivitet na časovima, poboljšanje ili pogoršanje ocjena, te saradnju u trokutu, pri čemu je došla do sljedećih rezultata: po pitanju ocjena i uspjeha učenika evidentno je poboljšanje, a prosječna ocjena za sve učenike na kraju školske godine je porasla na 4,03; povećan je aktivitet učenika na časovima i vannastavnim aktivnostima; učenik koji je na kraju polugodišta imao negativnu ocjenu, na kraju godine je prošao uspjehom dovoljan sa prosjekom 3,8; vladanje svih učenika je ostalo primjerno što se djelimično projiciralo i na ostatak odjeljenja; saradnja na relaciji učenik-roditelj-nastavnik je znatno poboljšana; roditelji su redovno dolazili na roditeljske sastanke, a učenici nisu izostajali sa časova; nastavnici poboljšali komunikaciju sa učenicima.
4. Pokazalo se opravdanim projekt ponuditi prvenstveno za roditelje učenika koji su imali prosječan uspjeh i kod kojih je usljed nekih specifičnih okolnosti došlo do naglog pogoršanja uspjeha;

Evidentno je da je od presudnog značaja uključivanje u radionice nastavnika predmeta iz kojih učenici imaju snižene ocjene, te razrednika učenika koji učestvuju u radionicama; Uključivanje pedagoga škole kao koordinatora u radionice se pokazalo, ne samo korisnim, nego i presudnim za praćenje efekata radionica do kraja godine, što omogućava kontinuiran uvid u sve procese koji se događaju među članovima grupe u dužem vremenskom periodu; Prema njihovom mišljenju sticanje novih znanja, stavova i mogućnosti pozitivnog djelovanja na djecu te poticaj za kvalitetniju komunikaciju na relaciji dijete-roditelj-škola, predstavljaju neke od najkorisnijih dobiti ovakvog rada.

U skladu sa preporukama iz evaluacionog izvještaja prethodnog ciklusa projekta, novi ciklus je realiziran u OŠ "Edhem Mulabdić" u periodu 12.11. - 23.12.2015. godine u kome je učestvovalo 13 učesnika (5 učenika, 4 roditelja, 3 nastavnika) kroz 6 interaktivnih radionica obogaćenih edukativnim vježbama i igrama.

Realizirano je 6 interaktivnih radionica u trajanju od 90 min, jednom sedmično, u večernjim satima, sa minimalnim odstupanjima od planirane vremenske implementacije istih zbog nepredviđenih faktora na koje se nije moglo utjecati (operacija, bolest, posao roditelja i sl.). Od strane škole obezbijeđen je adekvatan prostor i tehnička podrška za realizaciju radionica koje je realizirao voditeljski par, voditeljica projekta i psiholog škole.

Grupna struktura i poticanje dinamike obezbijeđeno je kroz uvođenje grupnog balansa, smanjenje nesigurnosti i poticanje povjerljivosti i predvidivosti u grupnom radu. Fokus radioničarskog rada bio je usmjeren na jačanje uloga i odgovornosti sva tri subjekta odgojno-obrazovnog procesa. Edukacija je bila usmjerena na podsticanje učesnika da kroz saradnju i interakciju, steknu nova znanja i razviju svoje vještine i sposobnosti, te zajednički dođu do rješenja problema vezanih za učenje i školski uspjeh. Ravnopravnost sva tri subjekta u grupi, međusobno podržavanje, dogovaranje, te isti ciljevi učesnika, koji su se ogledali u pomoći učenicima u prevazilaženju određenih poteškoća sa školskim uspjehom i nepoželjnim oblicima ponašanja, prema iskazima učesnika predstavljalo im je veliko zadovoljstvo i podsticaj za pozitivne promjene u međusobnim odnosima. Još u toku realizacije radionica evidentirane su promjene kod svih učesnika a koje su se odnosile na:

- Osjećaj veće sigurnosti i samopouzdanja posebno izražen kod djece i njihovih roditelja;
- Promjene ponašanja prema djetetu/učeniku i bolje razumijevanje njegovih potreba od strane roditelja i nastavnika;
- Promjena stavova većine učenika prema uspjehu i učenju, te roditeljima i nastavnicima kao podršci.

Tokom projekta korišteni su instrumenti za opservaciju rada u grupi i samoevaluaciju, te evidentirani svi procesi relevantni za evaluaciju projekta. Uloga voditelja projekta, kroz drugo polugodište, biti će u vidu dvomjesečnih sastanaka sa grupom, koji će imati za cilj praćenje primjene usvojenih znanja i vještina učesnika radionica u svakodnevnom funkcioniranju, te osnaživanje pedagoga/psihologa škole za razvijanje i podržavanje saradničkog odnosa učenika, roditelja i nastavnika. Finalna evaluacija projekta biti će urađena nakon dvomjesečnih sastanaka sa grupom te zaključenih ocjena iz uspjeha i vladanja na kraju školske 2015/2016. godine.

3.3.2. Projekt: „Civilna hrabrost“

Generalni cilj projekta: suzbijanje maloljetničkog nasilja i jačanje civilne hrabrosti.

Specifični ciljevi projekta: unapređenje zajedništva, povjerenja, civilne hrabrosti, te unapređenje strategija protiv nasilja.

Ciljna grupa: mladi između 12 i 18 godina

U prilog preventivnom djelovanju i sprječavanju pojave nasilja među djecom i mladima, Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ realizirala je projekt „Civilna hrabrost“ koji se primarno orijentira prema djeci i mladima između 12 i 18 godina, a cilj mu je suzbijanje maloljetničkog nasilja i jačanje civilne hrabrosti kroz unapređenje zajedništva, povjerenja, civilne hrabrosti, te unapređenje strategija protiv nasilja. Upravo na ovim i sličnim pretpostavkama utemeljen je osnov projekta “Civilna hrabrost” kako bi učesnici mogli stečena znanja i kompetencije primjeniti u vlastitim životima i dalje prenositi na drugu djecu odnosno na svoje vršnjake.

U skladu sa evaluacijskim preporukama projekta u 2015 godini izvršene su korekcije projektnog sadržaja i neophodne pripremne aktivnosti nakon čega je i započeta realizacija. Navedenoj realizaciji prethodili su sastanci sa tri srednje škole koje su izrazile potrebu za realizacijom projekta „Civilna hrabrost“ i to: JU Srednja poslovno-komercijalna i trgovačka škola Sarajevo; JU Srednje ugostiteljsko-turističke škole Sarajevo; JU Srednjoškolski centar Hadžići.

Realizacija je bila usmjerena kroz 5 radionica po školi koje se temelje na principima aktivnog i ravnopravnog učešća svih prisutnih na radionicama i u njima je učestvovalo 70 učenika. Radionice su se održavale kontinuirano (u terminima koji su unaprijed određeni), kroz koje su se učenici pored bazičnog upoznavanja sa vrstama nasilja, razgovarali i o različitim strategijama koje se mogu koristiti u borbi protiv vršnjačkog nasilja, zatim o tome šta za njih predstavlja civilna hrabrost, kako jačati zajedništvo i povjerenje u njihovoj grupi, a sve to kroz interaktivne vježbe u kojima su voditelji projekta nastojali da podstiču učesnike da kroz međusobne razmjene iskustva i interakciju, steknu nova znanja i razviju svoje vještine i sposobnosti. Teme radionica bile su: Unapređenje zajedništva; Unapređenje povjerenja; Unapređenje civilne hrabrost; Unapređenje strategija protiv nasilja.

Ono što nam je bio cilj, a to su rezultati i pokazali, jeste da smo uspjeli podići svijest mladim ljudima o nasilju i o prevenciji nasilja. Kako bi učesnici imali što više koristi od realizovanih radionica korištena su kratka teorijska izlaganja za objašnjavanje prirode ključnih pojmova i fenomena i njihovo povezivanje sa postojećim znanjima i iskustvima učesnika/ca. Radionice su bile zasnovane na korištenju raznovrsnih tehnika kao što su: igranje uloga, simulacije, fokusirana grupna diskusija, "bujica ideja", izgrađivanje grupnog konsenzusa i slično. Takođe, kombinovani su i razni oblici rada od individualnog, preko rada u parovima i malim grupama ili timovima, do rada u velikoj grupi i plenarnog nastupa kako bi već nakon određenog vremena mogli prenositi znanje i vještine, ali i u kriznim situacijama primjenjivati stečeno znanje.

Iz navedenih povratnih informacija učesnika, koje smo grupisali nakon analize, te opservacije, postavljene teme dale su prostora učesnicima da u radionicama učestvuju bez pritiska da se mora pronaći „tačno rješenje“ jer su zapravo tu da nauče i primjenjuju stečeno znanje. Između ostalog, korisnost u realizaciji ovog projekta vidljiva je kod učesnika jer je zapažena povećana briga jednih za druge, suradnja i zadovoljstvo u zajedničkom radu, što se generalno može pripisati korisnosti radionica i samog modela rada.

Na osnovu analize statističkih podataka i kvalitativnih odgovora učenika može se vidjeti da se projekt pokazao kao dobra osmišljena briga u spječavanju nasilja, te razvijanju i širenju tolerancije i razumijevanja razvojem svijesti kod mladih o prihvatanju različitosti i poštovanju drugog i drugačijeg. Naime rezultati evaluacije pokazuju da je projekt pokazao pozitivne učinke, kako u ponuđenom sadržaju koji je je ocijenjen visokim ocjenama, tako i u pojedinim segmentima projekta, prema kojim je većina učenika ocijenila da su zadovoljni organizacijom i realizacijom, korisnošću i sadržajem radionica, te

doprinosa u realizaciji kroz vlastito učešće. Iz navedenog možemo zaključiti da je projekt ispunio svoj cilj, i da se s pravom može očekivati da će učesnici poticati i razmjenjivati stečena znanja, te pridonositi pozitivnim promjenama kako kod svojih prijatelja, ali i vršnjaka koji nisu imali priliku učestvovati u navedenom projektu.

3.3.3. Projekt „Mladi za mlade“

Generalni cilj: osposobljavanje adolescenata-lidera u dobi od 16-19 godina za pozitivno vršnjačko djelovanje u socijalnom okruženju.

Specifični cilj: edukacija adolescenata-lidera za prevenciju rizičnih pojava i nepoželjnih modela ponašanja kod adolescenata.

Sadržaj radionica:

1. Upoznavanje učesnika sa liderskim kvalitetama, vještinama i mogućnostima djelovanja na vršnjake (prevencija, promjena ponašanja i stavovi);
2. Rad na komunikacijskim vještinama (vrste i stilovi komunikacije, aktivno slušanje i asertivna komunikacija);
3. Usvajanje i unapređenje znanja o vrstama nasilja s fokusom na nasilje u adolescentskim vezama;
4. Educiranje o načinima zamjene nasilnih sa nenasilnim oblicima komuniciranja, te prednostima nenasilnog i saradničkog pristupa u međuljudskim odnosima;
5. Usvajanje vještina pregovaranja i posredovanja kao prostora utjecaja na smanjenje nasilja među učenicima u školama i rješavanje problema iz školske svakodnevnice.
6. Rekapitulacija stečenih znanja i umijeća, te ispitivanje razumijevanja liderske uloge od strane učesnika.

VIII ciklus: mart-april

Projekt je realiziran u prostorijama Inkubatora društvenih inovacija „Munja“ u periodu od 24.04.2015.g. do 26.05.2015. godine, kroz 6 interaktivnih radionica održanih jednom sedmično u trajanju od 90 minuta, u kojima je učestvovalo 19 učenika, srednjoškolaca, identifikovanih prirodnih lidera spremnih za preuzimanje liderske uloge među svojim vršnjacima. U kontinuitetu je na radionicama učestvovalo 16 učenika iz 6 srednjih škola: Srednja škola za okoliš i drveni dizajn, Srednja ekonomska škola, Druga gimnazija, Četvrta gimnazija, Prva bošnjačka gimnazija i Gazi Husrev-begova medresa.

IX ciklus: novembar-decembar

U okviru saradnje sa srednjim školama Kantona Sarajevo, u periodu od 13.11-18.12.2015. godine realiziran je IX ciklus projekta u kojem je, u kontinuitetu, učestvovalo 20 učenika III i IV razreda Prve gimnazije u Sarajevu. Realizaciji projekta prethodile su aktivnosti identifikiranja potencijalnih vršnjačkih lidera od strane škole, spremnih za preuzimanje liderske uloge među svojim vršnjacima. Naše opredjeljenje, sa stanovišta prevencije, sastojalo se u jačanju samopouzdanja i spremnosti na sudjelovanje, poticanje iskustva i otkrivanje samog sebe, poticanje kreativnosti i sposobnosti improvizacije, poboljšanje komunikacijskih vještina, razvijanje senzibiliteta za osjećaje i probleme drugih, preuzimanje odgovornosti za sebe i druge, te drugih vještina potrebnih za vršnjačku medijaciju i djelovanje.

Projekt je, u oba ciklusa, realiziran kroz 12 radionica koje su se održavale jednom sedmično i temeljile na grupnom radu, aktivnom i ravnopravnom učešću svih učesnika, iskustvenom učenju, te interaktivnim i kooperativnim strategijama podučavanja. Na početku realizacije radionica izvršeno je testiranje

polaznika testovima za evaluaciju početnog znanja i vještina. Od strane Omladinske informativne agencije BiH (VIII ciklus) i Prve gimnazije (IX ciklus) obezbijeden je adekvatan prostor i tehnička podrška za realizaciju radionica.

Učesnicima su prije realizacije projekta nedostajala znanja o tome kako pomoći osobi koja ima problem, te su tokom realizacije radionica osviješteni kako su oni sposobni za pomoć svojim vršnjacima i upravo u projektu su naučili na koji način da to urade. Kroz ove radionice, putem diskusije, inetraktivnih vježbi i igara, te poticanja na razmjenu mišljenja i stavova, od strane učesnika su usvajane vještine nenasilne komunikacije, sticana nova znanja o oblicima rizičnog ponašanja i komuniciranja što će im omogućiti da ih na vrijeme prepoznaju, djeluju na njihovoj prevenciji i prije svega izbjegnu u kasnijim odnosima sa okolinom i porodicom. Na ovaj način mladi postaju aktivniji u rješavanju konfliktnih situacija i spremnije preuzimaju odgovornost za vlastitu budućnost i budućnost svojih vršnjaka, te pozitivno utječu na druge.

Kao poželjan i najefikasniji način rada učesnici su naveli upravo učenje putem edukativnih igara i praktičnih vježbi gdje su imali mogućnost ispoljiti kreativnost, sposobnost uživljanja u uloge, spontanost i sposobnost improvizacije, te na dinamičan i zanimljiv način usvajali znanja. Posebno su istakli način rada i atmosferu na radionicama kao vrlo kreativnu i pozitivnu, gdje su svi bili ravnopravni, poštovali jedni druge, te sadržaj usvajali na zanimljiv, konkretan i jasan način. Također su naglasili da su teme koje su se obrađivale na radionicama veoma aktuelne i da su njihova svakodnevnica. Naglasili su da su u projektu naučene vještine primjenjive u svakodnevnom funkcioniranju i da je sve što su naučili jako korisno. Učesnici su se izjasnili da su njihova iskustva sa radionica veoma pozitivna i da su one nadmašile njihova očekivanja, te da se stavljaju na raspolaganje za učešće u drugim, za njihov razvoj značajnim projektima, koje realizira naša Ustanova.

Facebook stranica projekta, putem kojeg su učesnici razmjenjivali mišljenja, družili se te dijelili informacije sa učesnicima koji su izostajali sa neke od radionica pokazala je svoju efikasnost, te se preporučuje i u nastavku projekta. Na taj način postignuta je bolja grupna povezanost, veće povjerenje i stalna interakcija među učesnicima što se pozitivno odrazilo i na rad na radionicama. Dodatna korist ovog načina motiviranja učesnika i boljeg povezivanja grupe rezultirao je i time da su se putem Facebook stranice projekta upoznali i uvezali učesnici tri prethodna ciklusa projekta, što bi u neko dogledno vrijeme moglo rezultirati nadogradnjom projekta u smislu spajanja grupa koje su prošle kroz projekt, te osmišljavanjem nastavka istog na višoj razini. Obzirom da su mladi uvijek aktivan projekt otvara se i mogućnost za nova, zajednička projektna planiranja.

Na osnovu evaluacije i dobijenih rezultata možemo zaključiti da projekt u velikoj mjeri ispunjava postavljene ciljeve, ali je preporuka da se u budućnosti prate novi trendovi mladih, te da se u skladu sa tim inoviraju sadržaji, tehnike i metode rada u radionicama.

3.3.4. Projekt: „Moj izbor“

Generalni cilj: prevencija bračne i porodične disfunkcionalnosti.

Specifični ciljevi: prevencija rizičnih faktora u izboru i funkcioniranju partnerskih odnosa jačanjem kompetencija mladih za kvalitetan izbor partnera i izgradnju funkcionalnih partnerskih odnosa.

Ciljna grupa: mladi u dobi od 18 do 30 godina.

Nakon obavljanja svih pripremnih radnji koje su imale za cilj formiranje grupe učesnika i realizaciju organizaciono-tehničke pripreme projekta, u mjesecu januaru 2015. godine pristupilo se implementaciji prvog ciklusa radionica projekta "Moj izbor". U skladu sa prethodnim sporazumom koji je postignut sa KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave, veći broj učesnika prvog ciklusa radionica bili su

mladi iz ovog Doma. Na taj način se željelo pored primarnih ciljeva projekta utjecati i na socijalnu integraciju učesnika iz Doma, te njihovu pripremu za samostalan život nakon punoljetstva.

Prvi ciklus projekta je realiziran kroz osam radionica, koje se temelje na grupnom radu i interaktivnim vježbama sa sljedećim temama: *Upoznavanje, iznošenje očekivanja i dogovor o radu; Stereotipi i predrasude o ljubavi, suprotnom spolu, seksu i braku; Potrebe i očekivanja od partnera i partnerstva; Izbor partnera; Ljubav, zaljubljenost i ljubomora; Partnerska komunikacija i razrješavanje konflikata; Brak; Rekapitulacija sadržaja i evaluacija.* Grupu je činilo 10 mladih od 18 do 20 godina od čega 5 djevojaka i 5 mladića. Učesnici su se dosta razlikovali po svojim iskustvima i stavovima što je značajno utjecalo na grupnu interakciju.

Nakon realiziranog prvog ciklusa projekta izrađen je izvještaj o reliziranim aktivnostima i isti je prosljeđen Gender centru Vlade FBiH (FIGAP).

U cilju formiranja nove grupe učesnika za realizaciju **drugog ciklusa** radionica projekta "Moj izbor" u mjesecu februaru 2015 godine, poduzeli smo slijedeće aktivnosti: objavili smo poziv za učešće u projektu na našoj službenoj web i facebook stranici; kontaktirali smo Obrazovno rasonodni centar za mlade "Spajalica" i postigli dogovor da na njihovoj web stranici objave poziv za učešće u projektu; kontaktirali smo Omladinsku informativnu agenciju (OIA), te postigli dogovor da na njihovoj web stranici postave obavijest vezanu za projekat "Moj izbor".

Navedene aktivnosti su omogućile da formiramo grupu potencijalnih učesnika projekta, sa kojima smo obavili inicijalni usmeni intervju, na osnovu kojeg smo procijenili motiviranost i zainteresovanost za učešće u projektu, te izvršili selekciju prijavljenih kandidata i formirali grupu od 12 učesnika za drugi ciklus radionica.

Svih 8 radionica je održano u periodu mart-maj 2015 godine, a iste su izvođene u prostorijama KJU "Porodično savjetovalište".

U toku realizacije oba ciklusa vodjen je dnevnik rada i ostala arhivska građa koja se koristi za izradu evaluacionog izvještaja projekta kao i za prvi ciklus. Podaci su kontinuirano prikupljeni, u toku i nakon realizacije oba ciklusa radionica i to kroz: inicijalni i završni pismeni intervju sa kandidatima i učesnicima radionica, te usmene intervjuje sa učesnicima i voditeljima radionica, kao i transkript snimljenih (audio) izjava učesnika i voditelja o njihovom učešću, iskustvima i onom što su naučili tokom izvedenih vježbi (radionica).

Procjena korisnosti projekta i radionica je pored ostalog urađena na osnovu odgovora učesnika sa finalnog usmenog intervjuja, inicijalnih i finalnih upitnika kao i na osnovu opservacija voditelja radionica. Kao ilustracija utjecaja projekta može se navesti podatak da je prosječna ocjena spremnosti učesnika za kvalitetan partnerski odnos u inicijalnom ispitivanju iznosila 3,6, a u finalnom 4,5, što upućuje na znatno povećanje spremnosti za kvalitetan partnerski odnos nakon realizacije radionica.

3.3.5. Projekt: "Unapređenje roditeljstva"

Generalni cilj: Podizanje kvaliteta profesionalne podrške i pomoći roditeljima u jačanju roditeljske uključenosti i kompetencija u pripremanju djeteta za polazak u školu.

Specifični ciljevi:

1. Osposobiti pedagoge predškolskih ustanova u općinama Kantona Sarajevo za provođenje radionica po programu „Unapređenje roditeljstva“;
2. Senzibilizirati roditelje za odgovorno roditeljstvo i buduću saradnju sa školom;

3. Pružiti pomoć i podršku roditeljima u jačanju roditeljske uključenosti i kompetencija u pripremanju djeteta za polazak u školu;
4. Podići svijest u lokalnoj zajednici za važnost pripreme djece za polazak u školu i aktivno učešće roditelja u odgojno-obrazovnom procesu.

Ciljna grupa:

Primarna ciljna grupa u projektu su roditelji djece predškolskog uzrasta. Sekundarna ciljna grupa su pedagozi predškolskih ustanova na području općina u Kantonu Sarajevo.

Realizaciji projekta prethodilo je nekoliko pripremnih aktivnosti. Prva se odnosila na identifikaciju predškolskih ustanova, odnosno vrtića u kojima se projekt realizirao u školskoj 2015./2016. godini. Nakon toga je održan sastanak sa direktorima predškolskih ustanova na kojem su upoznati sa sadržajem projekta, njegovom metodologijom i načinom realizacije. Kao podrška u realizaciji radionica vrtićima je dostavljen priručnik "Unapređenje roditeljstva".

Projekt je realiziran u JU "Djeca Sarajeva" u sljedećim vrtićima: "Labudovi", "Mašnica", "Dječiji grad", "Iskrica", "Lastavica", "Višnjik", "Ilijaš" i "Skenenderija" i PU "Dječiji vrtić Srce".

Projekt „Unapređenje roditeljstva“ je realiziran kroz 5 edukativnih, interaktivnih radionica u vremenskom okviru od 60 do 90 minuta zavisno od specifičnosti svake pojedinačne teme i konkretnih potreba učesnika. Radionicama su obuhvaćene sljedeće tematske cjeline:

- 1. Pripremanje djeteta za polazak u školu;**
- 2. Socijalizacija i odvajanje djeteta (separacija);**
- 3. Partnerstvo u roditeljstvu i odgojni stilovi porodica;**
- 4. Dječije potrebe i zajedničko vrijeme;**
- 5. Rekapitulacija sadržaja radionica.**

U projektu je ukupno učestvovalo **116** roditelja i **15** odgajatelja gore pomenutih vrtića.

U izvještajnom periodu pristupilo se izradi evaluacijskog izvještaja. Kvalitativnom i kvantitativnom analizom obrađena su tri instrumenta: Upitnik koji ispunjavaju roditelji-učesnici radionica nakon realizacije posljednje radionice u ciklusu, povratna informacija koju učesnici iskazuju na završetku svake radionice i koje evidentira voditelj i opservacija voditelja sa radionice o ispunjavanju planiranih koraka i eventualnih poteškoća u realizaciji, podatke o motivisanosti učesnika za učešće u radu grupe, opis atmosfere, aktivnosti i uključenosti u rad, te zaključke i generalni profesionalno-kritički osvrt na realizaciju radionice.

Na osnovu dobivenih rezultata možemo zaključiti da je realizacija projekta u predškolskim ustanovama/vrtićima pokazala svoju punu efektivnost i efikasnost, s obzirom da priprema za školu treba da se odvija godinu dana prije samog polaska u školu, te je preporuka da se realizacija projekta u budućim ciklusima nastavi u predškolskim ustanovama. Roditelji su učešćem u projektu unaprijedili i osnažili postojeća znanja po pitanju odgojnih stilova, važnosti provođenja kvalitetnog zajedničkog vremena roditelja i djece, prepoznavanja potreba u ovom razvojnom periodu, načina njihovog zadovoljavanja u porodici i povećanje uključenosti u pripremi djece za adaptaciju na novu socijalnu sredinu - školu. Roditelji su posebno istakli razmjenu iskustava sa drugim roditeljima i odgajateljima vrtića, te vježbe i igre kao praktičan prikaz sadržaja, što je radionice učinilo mnogo zanimljivijim.

Na osnovu analize rezultata opservacionog lista voditelja radionica evidentno je da se sadržaj i koncept priručnika "Unapređenje roditeljstva" pokazao odličnom podrškom, jer prateći upute koje sadrže radionice voditelji nisu imali nikakvih poteškoća u realizaciji istih. Također, se može zaključiti da je realizacija projekta doprinijela osnaživanju i povećanju saradnje između roditelja i odgajatelja, te osoblja vrtića. Prema iskazima roditelja možemo zaključiti da je realizacija projekta "Unapređenje roditeljstva", pokazala svoju opravdanost i korisnost, te da postoji potreba za nastavkom realizacije ovog projekta i u 2016./2017. godini, kako bi se i drugim roditeljima osnažile i unaprijedile roditeljske kompetencije u pripremi djeteta za polazak u školu.

Po završetku realizacije projekta "Unapređenje roditeljstva" i izrade evaluacijskog izvještaja pristupilo se pripremama za organizaciju i realizaciju projekta u sljedećoj 2016. godini. S tim u vezi kontaktirana je uprava JU "Djeca Sarajeva" i dogovorena daljnja saradnja. Također, je izrađen protokol o saradnji i poslan na saglasnost i potvrđivanje, u kojem su precizirane sve planirane aktivnosti. Jedna od tih aktivnosti je održavanje treninga za profesionalce Službe za odgojno-obrazovni rad, koji će nakon završenog treninga educirati odgajatelje vrtića, a potom i roditelje djece koja se pripremaju za polazak u školu.

3.3.6. Projekt: „Zlatne godine“

Generalni cilj: Prevencija socijalne isključenosti osoba starije životne dobi.

Specifični ciljevi:

1. Poticanje i jačanje međugeneracijske solidarnosti u pristupu starenju;
2. Postizanje boljeg uvida u specifične potrebe osoba koje ulaze u treću životnu dob;
3. Poboljšanje i poticanje psiholoških mehanizama koji vode ka izgradnje kvalitetnijih odnosa, kako u vlastitoj porodici tako i u socijalnoj sredini.

Nastojanje da poznu životnu dob ljudi učinimo humanijom sa aspekta naše stručne djelatnosti, Kantonalna javna ustanova "Porodično savjetovalište" je u 2015. godini u partnerstvu sa Udruženjem "Out Loud"- Centar za aktivno i zdravo starenje Novi Grad Sarajevo, realiziralo projekt pod nazivom „Zlatne godine“ čiji je specifični cilj osnaživanje socijalnih veza starijih osoba sa dobnom populacijom i porodicom jačanjem njihove socijalne uključenosti. Projekt se realizirao kroz četiri tematske radionice u periodu maj – juni 2015. godine u prostorijama Centra za aktivno starenje i u njima je učestvovalo 35 članova Centra, starosne dobi između 55 i 75 godina starosti.

U skladu sa preporukama iz evaluacije prethodnog ciklusa projekta, radionice su redefinisane na način da je uvršten veći broj interaktivnih vježbi, multimedijalni sadržaji, kreativne tehnike i oblici rada. U okviru radionica obrađene su teme koje sadržajno i koncepcijski govore o sistemima podrške starijim osobama (poticanje učesnika na razmišljanje o sebi, posmatranju sebe i svog života iz različitih perspektiva), odlikama treće životne dobi (jačanje učesnika i socijalno učenje za lakše suočavanje sa izazovima životnog doba – razmjena ideja o stereotipima vezanim za stare osobe), zatim o aktivnom starenju (poticanje na ponašanja koji vode do aktivnog starenja i razvijanja svijesti o odgovornosti za kvalitetu vlastitog života), te lijepoj strani starosti (poboljšanje i poticanje psiholoških mehanizama i ponašanja koji vode do aktivnog starenja i sprječavanja socijalne isključenosti).

Nakon realizacije izrađen je evaluacijski izvještaj na osnovu povratnih informacija učesnika dobivenih upitnikom koji se sastojao od pitanja procjene korisnosti ponuđenih sadržaja, primjene istih u svakodnevnom životu, načina izlaganja predavača, procjene vlastitog učešća u radionicama i ocjene najzanimljivijeg djela radionica. Iz dobivenih rezultata vidljivo je da su učesnici zadovoljni realiziranim

projektom, njegovim sadržajima, metodama rada, radom voditelja, stepenom vlastitog učešća, mogućnošću primjene ponuđenih sadržaja u svakodnevnom životu te generalno ambijentom i radnom atmosferom u kojoj se projekat realizirao. Učesnici su posebno istakli korisnost projekta u smislu većeg povezivanja među članovima grupe, razvijanja generacijske podrške među osobama starije životne dobi, korisnog provođenja slobodnog vremena. Također, učesnici su iskazali želju za nastavkom saradnje i realizacije novih projekata u budućnosti. Bitno je naglasiti da su realizirane radionice imale ulogu ne samo promovisanja važnosti mentalnog zdravlja starijih osoba, već i neposrednog utjecaja na poboljšanje njihove kvalitete življenja, a kroz izgradnju kvalitetnijih odnosa u vlastitoj porodici, ali i u socijalnoj sredini.

3.3.7. Tribina predavanje za roditelje

Generalni cilj: Tribina je edukacija roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutarporodičnih faktora rizika, te blagovremeno prepoznavanje i preveniranje nepoželjnih oblika ponašanja koja vode maloljetničkom prijestupništvu.

Specifični cilj: Edukacija roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutarporodičnih faktora rizika u cilju blagovremenog prepoznavanja i preveniranja nepoželjnih oblika ponašanja koja vode maloljetničkoj delinkvenciji.

Ciljna populacija: Roditelji učenika osnovnih škola Kantona Sarajevo.

Na osnovu rezultata evaluacije iz prethodnog ciklusa, a u skladu sa Programom rada Kantonalne javne ustanove „Porodično savjetovalište“ za 2015. godinu definiran je novi okvir organizacije i implementacije projekta „Tribine za roditelje“ koji je podrazumijevao njihovu realizaciju u onim osnovnim školama koje su iskazale zainteresiranost i motiviranost, kao i potrebu za realizacijom određenih tema. Naime, u organizaciji Prosvjetno pedagoškog zavoda KS, 28. i 29.08.2014. godine, realizirani su aktivni pedagoga na kojima je KJU „Porodično savjetovalište“ predstavila rezultate projekta „Tribine za roditelje“ i plan buduće saradnje. Nakon održanog sastanka Savjetovalištu je dostavljen spisak od 20 škola koje su se samoinicijativno prijavile za učešće u projektu, sa prijedlogom mogućih tema za realizaciju u 2015. godini.

Bitno je naglasiti da su ovogodišnje teme i termini realizacije konceptualizirani prema potrebama i zahtjevima škola i odvijala se u dvije faze: u periodu april-maj realizacija za 10 škola i u periodu oktobar-decembar 2015. godine za preostalih 10 škola. Teme koje su obrađivane na tribinama u drugoj fazi ciklusa tribina su: „Roditelji i djeca - neizbježni sukobi“, „Odgojni stilovi roditeljstva“, „Mladi i Internet“, „Izazovi odrastanja - utjecaj vršnjaka“ i „Unutrašnja motivacija djece - kako je poticati unutar porodice.

U okviru teme „**Roditelji i djeca - neizbježni sukobi**“ roditelji su imali priliku razgovarati o neizbježnim sukobima na relaciji roditelj-dijete, efikasnim načinima njihovog rješavanja, kao i o mogućnostima unapređivanja kvalitetnog odnosa između roditelja i djece. S obzirom da kvalitet svakog odnosa ne zavisi od broja sukoba nego od načina na koji se sukobi rješavaju, kroz ovu temu roditeljima su date osnovne preporuke kako reagirati kada se sukob javi, odnosno kako biti blag, ali odlučan roditelj.

„**Odgojni stilovi roditelja i njihov uticaj na dijete**“ je tema u kojoj su roditelji upoznati sa važnošću postavljanja granica u odgoju i različitim odgojnim stilovima roditeljstva i načinima na koji oni utječu na dijete, te preporukama o poželjnom stilu roditeljstva.

„*Mladi i Internet*“ tema je bila usmjerena na prevenciju negativnih utjecaja Interneta na djecu, odnosno rizika upotrebe istog. Pored toga što se govori o prednostima korištenja Interneta, sastavni dio predavanja bile su situacione kartice i kratki film koji ilustruje jedan od načina kako djeca mogu postati žrtve na Internetu, biti izloženi uznemirujućim, neprijateljskim ili nepristojnim porukama. Kroz ovu temu roditelji su dobili i osnovne preporuke o načinima pravilnog korištenja Interneta.

Tema „*Izazovi odrastanja – uticaj vršnjaka*“ bila je usmjerena na prepoznavanje izazova (prednosti i rizika) vršnjačkog utjecaja na odrastanje djeteta. S obzirom da su u periodu rane adolescencije djeca podijeljena između ovisnosti o roditeljima i snažne želje za samostalnošću, odnosno da je ovo period u kojem dolazi do formiranja identiteta, obilježenog snažnim utjecajem vršnjaka, željeli smo da roditelji kroz ovu temu dobiju preporuke kako pomoći djetetu da prepozna pozitivni utjecaj i prihvatljive obrasce ponašanja.

„*Unutrašnja motivacija djece – kako je poticati unutar porodice*“ – ovom temom obrađen je problem slabe unutrašnje motiviranosti djece i različite izazove i dileme u odgoju koje imaju roditelji kada je u pitanju ovaj problem. Cilj ove tribine bio je edukacija roditelja o mogućnostima razvijanja i jačanja unutrašnje motivacije kod djece, šta unutar porodičnog ambijenta na nju utječe i šta je uvjetuje.

Kada je riječ o realizaciji tribina važno je naglasiti veće učešće osnovnih škola u samoj organizaciji. Naime, s ciljem povećanja broja roditelja na predavanjima školama je pružena mogućnost određivanja datuma i vremena za realizaciju predavanja, a za koje smatraju da najbolje odgovara njihovoj školi, odnosno roditeljima.

U nastojanjima da se poveća nivo informiranosti i motiviranosti roditelja za uključenje u ovogodišnji ciklus Tribina dogovoreni termini postavljeni su kao posebna obavijest na web stranici Ustanove pod nazivom Tribine – predavanja za roditelje 2015. godine. Ova obavijest je tokom realizacije tribina kontinuirano pružala informacije o sadržaju i terminima realizacije tribina, uz galeriju fotografija sa realiziranih tribina.

U ovom ciklusu realizacije realizovane su ukupno **22** tribine u **22** osnovne škole u Kantonu Sarajevo i njima je prisustvovalo **549** roditelja. (Tabela broj 1.)

Tabela br.1.- Prikaz broja prisutnih roditelja po školi (period: mart-decembar 2015. god.)

R. br.	Naziv škole	Period realizacije	Broj prisutnih roditelja
1.	O.Š. “6. Mart”	mart-april	25
2.	O.Š. “9. Maj”	mart-april	95
3.	O.Š. “Grbavica I”	mart-april	28
4.	O.Š. “Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković	mart-april	7
5.	O.Š. “Vrhbosna”	mart-april	10
6.	O.Š. “Hamdija Kreševljaković”	mart-april	10
7.	O.Š. “Saburina”	mart-april	15
8.	O.Š. “Mula Mustafa Bašeskija”	mart-april	11
9.	O.Š. “Hilmi ef. Šarić”	mart-april	33
10.	O.Š. “Edhem Mulabdić”	mart-april	5

11.	O.Š. "Isak Samokovlija"	mart-april	35
12.	O.Š. "Porodice ef. Ramić"	nov.-dec.	37
13.	O.Š. "Mirsad Prnjavorac"	nov.-dec.	8
14.	O.Š. "Srednje"	nov.-dec.	24
15.	O.Š. "Pofalići"	nov.-dec.	35
16.	O.Š. "Isak Samokovlija"	nov.-dec.	30
17.	O.Š. "Dobroševići"	nov.-dec.	23
18.	O.Š. "Ćamil Sijarić"	nov.-dec.	20
19.	JU "Peta osnovna škola"	nov.-dec.	26
20.	JU "Šesta osnovna škola"	nov.-dec.	20
21.	O.Š. "Hilmi ef. Šarić"	nov.-dec.	26
22.	O.Š. "Isak Samokovlija"	nov.-dec.	26
UKUPNO			549

Iz **tabele 1.** vidljivo je da se u nekim osnovnim školama odazvalo do 10 roditelja što je mali broj uzme li se u obzir da su škole same iskazale potrebu i želju za realizacijom tribina i izboru tema. Iz ovog možemo zaključiti da se neke škole nisu potrudile prilikom organizacije dolazaka roditelja na predavanja kao i nezainteresovanosti roditelja da prisustvuju istim. Međutim, ono što je važno naglasiti jeste da je motiviranost i zainteresovanost za aktivno učešće u diskusijama roditelja koji su se odazvali na poziv bila na zavidnom nivou.

Nakon realizacije predavanja za roditelje pristupilo se izradi Evaluacionog izvještaja koji je imao za cilj provjeru postignutih rezultata i moguće unapređenje tribina. Izvještaj je izrađen na osnovu obrade i interpretacije podataka dobijenih kroz povratne informacije **roditelja, stručnih saradnika škola i voditelja tribina.**

Na osnovu analize dobijenih podataka o korisnosti sadržaja za roditeljsku ulogu, 87,7% roditelja ili njih 482 je ocijenilo tribine kao korisne. Korisnost ponuđenih sadržaja možemo vidjeti i kroz pitanja koja su učesnici postavljali i uključivanje u diskusije u toku trajanja predavanja. Analizom ponuđenih odgovora o primjenjivosti sadržaja, 86,7% roditelja ili njih 476 smatra da su dobili znanja koja mogu primijeniti u svakodnevnom životu, odnosno u odgoju svoje djece, što također upućuje i na korisnost ponuđenog sadržaja. Ovo je jedan od najznačajnijih podataka do kojeg se došlo jer direktno odražava potrebu za nastavkom ovakvog rada, odnosno održavanja predavanja za roditelje prateći aktuelna dešavanja i promjene u društvu i odgovarajući na potrebe. Kada je riječ o načinu izlaganja predavača, 89,8% roditelja ili njih 493 smatra da je bio prihvatljiv. Ovaj podatak govori o profesionalnom pristupu stručnih saradnika Savjetovaništa koji su uspjeli da svoja stručna znanja o temama prilagode ciljnoj populaciji, prezentiraju ih roditeljima na razumljiv i interesantan način, ponude im iskustvene primjere i uključuju ih u međusobnu razmjenu informacija i iskustava. Kada je u pitanju aktivno učešće roditelja na tribinama, 62,5% roditelja ili njih 343 ocjenjuje svoje učešće u tribinama kao aktivno, što je dobar podatak u realizaciji projekta. Diskusije roditelja pokazatelj su važnosti svake od ponuđenih tema i uspješnosti načina prezentacije istih kroz interakciju, razmjenu mišljenja i iskustava kako bi stekli nova znanja i unaprijedili svoje roditeljske kompetencije.

Kada je u pitanju odnos učesnika/roditelja prema realiziranim aktivnostima, a na osnovu zapažanja voditelja, možemo zaključiti da je izbor tema i realizacija predavanja pokazala svoju opravdanost što su roditelji pokazali svojim aktivnim učešćem u diskusijama i međusobnoj razmjeni iskustava sa drugim roditeljima. Atmosfera je bila jako dobra, roditelji su bili motivirani za rad što je dodatno doprinijelo kvaliteti predavanja.

Prihvaćenost aktivnosti tribina od strane predstavnika škole bila je veoma profesionalna, korektna i na zadovoljavajućem nivou. Smatraju ovakav vid saradnje i način rada odličnim jer roditelji mogu čuti aktuelne, popularne teme, korisne informacije i savjete koje mogu primjenjivati u svakodnevnom životu.

Na osnovu analize evaluacijske građe može se zaključiti da je projekt ispunio postavljene ciljeve, svoju opravdanost i korisnot, te da je neophodno nastaviti sa realizacijom istog i u narednom periodu.

3.3.8. Psihosocijalna podrška članovima porodica sa iskustvom razvoda braka

Generalni cilj: Pružanje psihosocijalne podrške članovima porodica sa iskustvom razvoda braka.

Specifični ciljevi:

1. Jačanje roditeljskih kompetencija kroz usvajanje vještina kvalitetnog roditeljstva i upoznavanje sa specifičnim potrebama djece porodica sa iskustvom razvoda braka.
2. Upoznavanje sa važnošću uspostavljanja funkcionalnog (kvalitetnog) roditeljstva nakon razvoda braka.
3. Preveniranje socijalne izolacije kroz suočavanje i prihvatanje promjena u društvenom funkcionisanju (gubitak starih veza i odnosa, organizacija slobodnog vremena i sl.)

Ciljna populacija: Roditelji sa iskustvom razvoda braka.

Nosilac aktivnosti: Ustanova.

Rok: januar - decembar 2015. godine.

Nakon što je u proteklom periodu formirana grupa roditelja sa iskustvom razvoda braka u OŠ “Isak Samokovlija”, u ovom izvještajnom periodu je nastavljena realizacija ove aktivnosti. Tokom ovog izvještajnog perioda realizirana su ukupno 4 susreta sa ovom grupom roditelja u trajanju od 90 minuta u prostorijama OŠ “Isak Samokovlija”. Od prijavljenih 10 učesnika u nastavku rada je učestvovalo 7 roditelja.

U skladu sa postavljenim programskim ciljevima i zadacima kroz realizaciju navedenih aktivnosti obrađene su slijedeće tematske oblasti: razvod kao gubitak i razvod kao način uređenja odnosa bivših partnera, individualni procesi i rast i razvoj nakon razvoda braka, razvojne faze djeteta i uvažavanje potreba djeteta, te obavezna i neizbježna komunikacija bivših partnera. Navedene aktivnosti su imale za cilj osnaživanje roditelja i jačanje roditeljskih kompetencija kako bi što adekvatnije odgovorili na različite potrebe djece u ovoj specifičnoj i osjetljivoj organizaciji života nakon razvoda braka.

Tokom realizacije grupnog rada sa ovom populacijom roditelja, učesnici su isticali zadovoljstvo ponuđenim sadržajima, kao i podrškom i prostorom da govore o svakodnevnim teškoćama sa kojima se suočavaju, osuđivanju i stigmatizaciji od strane školskog osoblja, komšija, rodbine pa i članova najuže porodice, o teškoćama organizacije svakodnevnih obaveza i društvenog života zbog brige o djeci. Izostanak podrške i preokupiranost obavezama i brigom o djeci odražavaju se na njihovo opće zdravstveno stanje i funkcioniranje. Komunikacija sa bivšim partnerom najčešće je slaba, otežana ili ne postoji. Otežavajuća okolnost u realizaciji navedenih aktivnosti bila je upravo nemogućnost organizacije obaveza i brige o djeci jednog roditelja (najčešće majke) zbog izostanka podrške drugog roditelja (najčešće oca), članovi su vrlo često kasnili, nisu bili u mogućnosti da dođu ili su djeca čekala u holu pa su ranije napuštali grupu.

3.3.9. Projekt: “Porodično u Vašoj školi”

Generalni cilj: provođenje različitog skupa aktivnosti primarne i sekundarne prevencije s ciljem unapređenja odgojno-obrazovnog sistema u smislu jačanja subjekata odgojno-obrazovnog rada, te kvalitetnije saradnje porodice, škole i šire društvene zajednice.

Specifični ciljevi:

1. edukacija i osposobljavanje roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutar-porodičnih rizikofaktora;
2. unapređenje znanja, vještina i kompetencija učenika u smjeru prosocijalnog ponašanja i boljeg obrazovnog postignuća;
3. podrška nastavnicima u izgradnji kvalitetnijeg saradničkog odnosa učenika, roditelja i nastavnika, a samim tim i nastavnom procesu;
4. očuvanje mentalnog zdravlja ciljane populacije kroz savjetodavno-terapeutski rad i održanje emocionalne stabilnosti (sprječavanje ljutnje, bijesa i agresije);
5. senzibiliziranje subjekata odgojno-obrazovnog rada za korištenje usluga “Porodičnog savjetovišta” po vlastitom izboru.

Ciljna grupa: učenici, nastavnici i roditelji osnovnih škola Kantona Sarajevo.

Kratak sadržaj: Obzirom da porodični sistem najneposrednije korespondira sa školskim sistemom od velike je važnosti da se oni uzajamno pomažu i saraduju. U skladu s navedenim, KJU “Porodično savjetovište” provodi aktivnosti pružanja podrške i pomoći porodici i školi u ostvarivanju odgojno-obrazovne funkcije kroz realizaciju projekta pod nazivom “Porodično u Vašoj školi”. Kontinuiranim boravakom stručnjaka iz oblasti psihologije, socijalnog rada i pedagogije, kao i stručnjaka iz oblasti porodične terapije i psihoterapije nastoje se unaprijediti odgojne metode i očuvati mentalno zdravlje ciljane populacije. Navedeni projekt realizira se kao jedinstven događaj sa inovativnim i kreativnim sadržajima čiji se obim dogovara sa predstavnicima škole, a okvir za sadržaj aktivnosti jesu ranija iskustva predstavnika KJU “Porodično savjetovište” u radu sa učenicima, roditeljima i nastavnicima.

U proteklom periodu uspostavljena je saradnja sa predstavnicima O.Š. „Fatima Gunić“ i OŠ „Malta“ koji su iskazali zainteresiranost za učešće u projektu. Prvi ciklus projekta realiziran je u **O.Š. „Fatima Gunić“** u periodu od 17.02. do 29.04.2015. godine i obuhvatio je ukupno **29 aktivnosti** sa različitim tematskim sadržajem za **348 učesnika** različitih ciljnih grupa: roditelja, nastavnika i učenika.

Aktivnosti realizovane u O.Š. „Fatima Gunić“

Predavanja za roditelje

„Unutrašnja motivacija - kako je poticati unutar porodice“ - Predavanje o ovoj temi na inicijativu škole je održano u dva navrata, neposredno pred zajedničke roditeljske sastanke škole. Predavanju za

roditelje učenika od prvog do petog razreda prisustvovalo je 73 učesnika, pri čemu je ostvarena interakcija sa i među roditeljima putem koje su osviješteni načini i mogućnosti motiviranja djece za rad i učenje.

Predavanju o istoj temi za roditelje učenika od šestog do devetog razreda prisustvovalo je više od 100 roditelja koji su upoznati sa terminom unutrašnje motivacije, djelotvornim i nedjelotvornim roditeljskim postupcima koji na nju utječu, uobičajenim uzrocima pada motivacije, te šta mogu uraditi da ponovo motiviraju djecu za učenje.

Predavanju o temi „*Odgojni stilovi roditeljstva i njihov utjecaj na dijete*“ prisustvovalo je 13 roditelja kojima su predstavljeni različiti odgojni stilovi i posljedice koje oni imaju na dijete. Roditelji su imali priliku da procijene vlastiti odgojni stil, te da postavljaju pitanja i diskutuju o temi.

Predavanja za nastavnike

Promocija rada KJU „Porodično savjetovalište“ je predavanje za nastavno osoblje škole kojem je prisustvovalo 25 nastavnika, pri kojem je predstavljena djelatnost i rad Ustanove. Tom prilikom nastavnici su upoznati i o mogućnostima saradnje sa Ustanovom.

„*Komunikacija u odnosu nastavnik-učenik*“ - Interaktivnom predavanju/radionici je prisustvovalo 20 nastavnika predmetne nastave. Kroz interaktivno predavanje, te razmjenu mišljenja i iskustava nastavnici su imali priliku osvijestiti važnost i mogućnosti uspostavljanja kvalitetnijih odnosa i učinkovite komunikacije sa učenicima kako bi se izbjegli problemi u realizaciji dobro postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva i zadataka, nepoželjni oblici ponašanja kod adolescenata, te poteškoće sa školskim učenjem.

„*Stigmatizacija jednoroditeljskih porodica*“ je tema također namijenjena nastavnicima, a kojoj je prisustvovalo devet nastavnika razredne nastave koji su kroz jedan upitnik procijenili vlastite stereotipe o jednoroditeljskim porodicama, upoznali se sa najznačajnijim rezultatima istraživanja o psihosocijalnim potrebama jednoroditeljskih porodica, te sa problemom stigmatizacije ove populacije.

„*Mladi i Internet*“ - Aktualnost teme i potreba da prošire svoja saznanja o prednostima ali i rizicima koje donosi korištenje Interneta doprinijeli su zainteresiranosti i aktivitetu 25 učesnika na ovom predavanju. Pored toga što se govorilo o prednostima korištenja Interneta, sastavni dio predavanja bile su situacione kartice i kratki film koji ilustruje jedan od načina kako djeca mogu postati žrtve na Internetu, biti izloženi uznemirujućim, neprijateljskim ili nepristojnim porukama.

„*Stres kod nastavnika*“ – Navedenom predavanju prisustvovalo je 10 nastavnika koji su upoznati sa reakcijama na stres, stresorima i individualnim mehanizmima suočavanja sa stresom.

Radionice za učenike

„*Aktivno slušanje*“ je radionica održana za 18 učenika sedmog razreda s ciljem da se kroz interaktivne vježbe osvijesti značaj aktivnog slušanja koje je osnova za razvoj kvalitetne komunikacije čime se ujedno prevenira razvoj konfliktnih situacija.

Radionici „Unaprijeđenje zajedništva” prisustvovalo je 13 učenika osmog razreda, a njen cilj je da djeca nauče šta je to zajedništvo, kako trebaju da preuzmu odgovornost jedni za druge, te kako poboljšati sposobnosti komunikacije. Ostvarena interakcija doprinijela je empatiji i razumijevanju drugog i drugačijeg.

„Nasilje – mobing” je radionica održana za učenike sedmog razreda kojoj su prisustvovala 23 učenika. Cilj radionice jeste upoznavanje učesnika sa raznolikošću percepcije granice od koje počinje nasilje, te različitim vrstama nasilja. Također kroz interakciju i vlastita iskustva učesnici su vođeni ka spoznaji da primarno žrtva odlučuje da li je izvršeno nasilje ili ne.

„Interkulturalnost” – Navedenoj radionici prisustvovala su 22 učenika sedmog i osmog razreda koji su svojom uključenošću i aktivnošću pokazali zainteresiranost za predstavljeni sadržaj koji se odnosi na uvažavanje i upoznavanje drugog i drugačijeg u cilju izgradnje harmoničnih i prijateljskih odnosa.

“Vještine komunikacije” - Navedena radionica realizirana je za 22 učenika osmog razreda s ciljem pružanja pomoći djeci da shvate zašto su neke komunikacijske vještine važne za saradnju i djelovanje.

Posjete sekcijama

Posjeta dramskoj sekciji- Aktivnosti je prisustvovao manji broj učenika. Razgovarano je o mogućnostima da se kroz dramski iskaz promoviraju pozitivne poruke gledaocima. Posebno je razgovarano o vrijednostima porodice, o tome koje zaštitne faktore sa sobom nosi svaka porodica, te koje su mogućnosti da učenici te vrijednosti promoviraju kroz rad ove sekcije.

Posjeta literarnoj sekciji- Cilj posjete literarnoj sekciji bio je predstavljanje zbirke literarnih radova „Porodica kroz priče i pjesme” u okviru koje su učenici imali priliku razgovarati o važnosti i vrijednostima porodice i njenoj ulozi kroz književnost.

Savjetodavno-terapeutski rad

U okviru projekta "Porodično u vašoj školi" stručni saradnici za savjetodavno-terapeutski rad iz oblasti sistemske porodične terapije pružili su podršku roditeljima, učenicima i nastavnicima u odgojno-obrazovnom sitemu u oblasti njihovog mentalnog zdravlja.

Uslugama savjetodavno-terapeutskog rada tretirana je problematika: grickanje noktiju, ponašajni problemi, emocionalna nestabilnost, nošenje i sakupljanje hladnog oružja, psihoza kod djece, strah, nesigurnost, nemogućnost zaštite od ostale djece u školskom ambijentu, seksualno zlostavljanje u porodici, vršnjačko zlostavljanje, emocionalni problemi osoba kojima je dodijeljeno starateljstvo nakon oduzimanja roditeljskog prava biološkim roditeljima.

Konsultativne usluge po principu timskog rada realizirane su sa školskom pedagoginjom, socijalnom radnicom, nastavnicima predmetne nastave i odjeljenskim starješinama. Također su realizirane i preliminarna trijaža vezane za asocijalno ponašanje djece, druženje sa vršnjacima, strahove od školskog neuspjeha i funkcioniranje roditelja oboljelih od multiple skleroze.

U Tabeli 1 dat je pregled broja korisnika i usluga pruženih u okviru savjetodavno-terapeutskog rada.

Tabela 1- broj usluga i korisnika

Vrsta usluge	Br. usluga	Br. korisnika
Konsultacije sa stručnim kadrom škole	21	5
Preliminarna trijaža sa roditeljima	10	9
Savjetovanišni rad sa roditeljima	11	9
Savjetovanišni rad sa djecom	7	5

Bitan segment projektnih aktivnosti jeste i promocija rada Ustanove. Kroz info štand koji je bio postavljen u samoj školi roditelji su imali priliku da se bolje upoznaju sa radom i uslugama koje nudi Ustanova, te načinima pristupanja ovim uslugama.

Nakon realizacije izrađen je evaluacioni izvještaj o realizaciji prvog ciklusa projekta na osnovu obrade podataka iz upitnika za voditelje aktivnosti. Evaluacija je rezultirala i nekim konkretnim prijedlozima i preporukama za nerednu realizaciju projekta, a koji se odnose na jasno predstavljanje ciljeva projekta školskom osoblju, uz preispitivanje njihovih očekivanja od istog, potrebu da se aktivnosti projekta zasnivaju na stvarnim potrebama škole, bolju informiranost svih učesnika, te organizaciono-tehničku pripremu.

Aktivnosti realizovane u OŠ „Malta“

Drugi ciklus projekta „Porodično u vašoj školi“ realiziran je u OŠ „Malta“ u periodu oktobar-decembar 2015. Godine.

S obzirom na to da je preporuka iz evaluacije prethodnog ciklusa realizacije projekta bila da aktivnosti projekta budu zasnovane na stvarnim potrebama škole, u konsultacijama sa školskim osobljem dogovoreno je ispitivanje potreba putem anketnog upitnika.

U tu svrhu kreirana su tri upitnika namijenjena različitoj ciljnoj populaciji projekta (učenicima, roditeljima i nastavnicima), a ispitanici su na petostepenoj skali ocjenjivali važnost ponuđenih tema, te su imali mogućnost predlaganja tema koje oni prepoznaju kao važne.

U cilju što bolje organizacije i koordinacije sa školom napravljen je plan realizacije projektnih aktivnosti, te su izrađeni posebni promotivni letci za roditelje i plakati koji sadrže sve neophodne informacije o rasporedu pojedinačnih aktivnosti. Realizaciji projekta su prethodile i promotivne aktivnosti u vidu promocije usluga Ustanove i projekta „Porodično u Vašoj školi“ za nastavno vijeće, te za vijeće roditelja, kao i promotivne aktivnosti u vidu info štanda u holu škole prije početka realizacije i na sam dan realizacije projekta. Pored toga, na web stranici škole i Savjetovaništa je objavljena vijest o početku realizacije projekta sa rasporedom aktivnosti.

Još jedna bitna karakteristika projekta “Porodično u vašoj školi” jeste da se kroz realizaciju projekta u osnovnoj školi “Malta” uspostavila pored intersektorske i intrasekotska saradnja na način da su dvije radionice iz domena djelatnosti Disciplinskog centra za maloljetnike vodile kolege iz ove javne ustanove.

Projekt je realiziran kroz **25 aktivnosti** sa različitim tematskim sadržajem za **225 učesnika** različitih ciljnih grupa:

Predavanja za roditelje

„Odgojni stilovi roditeljstva i njihov utjecaj na dijete“- predavanju je prisustvovalo 10 roditelja kojima su predstavljani različiti odgojni stilovi i posljedice koje oni imaju na dijete, uz naglasak na važnost postavljanja granica dječijem ponašanju, dosljednosti u njihovoj primjeni i usaglašenosti u roditeljskim odgojnim postupcima. Roditelji su imali priliku da procijene vlastiti odgojni stil, što je doprinijelo većoj motiviranosti za učešće u interakciji, postavljanje pitanja i diskutuju o temi.

“Dijete na Internetu” je predavanje čiji je cilj prevencija negativnih utjecaja Interneta na djecu kojem je prisustvovalo 13 roditelja. Pored toga što se govori o prednostima korištenja Interneta, sastavni dio predavanja su situacione kartice i kratki film koji ilustruje jedan od načina kako djeca mogu postati žrtve na Internetu, biti izloženi uznemirujućim, neprijateljskim ili nepristojnim porukama.

„Prepoznavanje i preveniranje vršnjačkog nasilja” je predavanje održano za sedam roditelja, a koje je obuhvatilo definiranje nasilja, upoznavanje sa vrstama nasilja koje postoje, te rizičnim faktorima koji utječu na nasilje. Roditelji su upoznati na koji način mogu prepoznati dijete- žrtvu i dijete-nasilnika, te su dobili preporuke kako da se ponašaju u skladu s tim i na koji način prevenirati negativne i neprihvatljive oblike ponašanja.

„Porodica kao zaštitni faktor razvoja rizičnih ponašanja djece“ je predavanje koje je održano posljednje, a kojem su prisustvovala samo tri roditelja, a zasniva se na teorijskim uporištima, ali i praktičnim primjerima koji govore o važnosti pravovremenog prepoznavanja rizičnih ponašanja i faktora koji dovode do njihovog nastanka.

Predavanja za nastavnike

„Stres kod nastavnika” – Navedenom predavanju prisustvovalo je 17 nastavnika koji su upoznati sa reakcijama na stres, stresorima i individualnim mehanizmima suočavanja sa stresom.

„Komunikacija u odnosu nastavnik-učenik“ - Interaktivnom predavanju je prisustvovalo osam nastavnika predmetne nastave koji su imali priliku osvijestiti važnost i mogućnosti uspostavljanja kvalitetnijih odnosa sa učenicima kako bi se izbjegli problemi u realizaciji odgojno-obrazovnih ciljeva, nepoželjni oblici ponašanja kod mladih, te poteškoće sa školskim učenjem.

„Stigmatizacija jednoroditeljskih porodica“ je tema također namijenjena nastavnicima, a kojoj je prisustvovalo osam nastavnika razredne nastave. Tema je realizirana kao kombinacija radioničkog rada i interaktivnog predavanja. Naime, nastavnici su kroz jedan upitnik procijenili vlastite stereotipe o jednoroditeljskim porodicama, zatim su kroz igru pantomime osvijestili svoje stereotipe, te se putem prezentacije upoznali sa najznačajnijim rezultatima istraživanja o psihosocijalnim potrebama jednoroditeljskih porodica.

„Mladi i Internet“ – predavanje održano za 20 nastavnika koji su upoznati sa prednostima i opasnostima korištenja Interneta, a sastavni dio predavanja bile su situacione kartice i kratki film koji ilustruje jedan od načina kako djeca mogu postati žrtve na Internetu, biti izloženi uznemirujućim, neprijateljskim ili nepristojnim porukama.

Radionice za učenike

„Vještina komunikacije - aktivno slušanje“ je radionica održana za 18 učenika sedmog razreda s ciljem da se kroz interaktivne vježbe osvijesti značaj posjedovanja vještine aktivnog slušanja koje je osnova za razvoj kvalitetne komunikacije čime se ujedno prevenira razvoj konfliktnih situacija.

Radionici „Slika o sebi - kako vidim sebe i kako me drugi vide“ prisustvovalo je 20 učenika osmog razreda koji su od strane škole prepoznati kao razred koji ima određenih problema u socio-emocionalnim odnosima. To se pokazalo i tokom radionice koja je potakla učenike da iznose svoje probleme vazane za odnose sa drugovima iz razreda, te je radionica najviše bila usmjerena na rješavanje tih problema kroz međusobno bolje upoznavanje, razmjenu mišljenja i upućivanje pozitivnih poruka.

„Zajedništvo-povezivanje i saradnja sa drugovima iz razreda“ je druga radionica održana za učenike istog osmog razreda, a njen cilj je da djeca nauče šta je to zajedništvo, kako trebaju da preuzmu odgovornost jedni za druge, te kako poboljšati sposobnosti komunikacije. Ostvarena interakcija doprinijela je empatiji i razumijevanju drugog i drugačijeg.

„Pritisak vršnjaka“ - Navedena radionica realizirana je za 26 učenika-predstavnik vijeća učenika od petog do devetog razreda sa ciljem upoznavanja učenika sa odnosom koji dijete može da ima prema grupi vršnjaka, sa tim šta je to pritisak vršnjaka, zašto djeca popuštaju istom i kako se oduprijeti.

Radionice **„Samokontrola“** i **„Jačanje socijalnih vještina“** su vodile kolege iz Disciplinskog centra za maloljetnike, a u njima je učestvovalo po 15 učenika osmog razreda.

Savjetodavno-terapeutski rad

U okviru projekta "Porodično u vašoj školi" stručni saradnici za savjetodavno-terapeutski rad pružili su podršku roditeljima, učenicima i nastavnicima u odgojno-obrazovnom sistemu u oblasti njihovog mentalnog zdravlja.

Uslugama savjetodavno-terapeutskog rada tretirana je problematika: problem roditeljstva-nedostatak roditeljskog autoriteta, neusklađenost roditeljskog sistema, granice u roditeljskom i sibling sistemu,

ljubomora u sibling sistemu, problem roditeljstva-starateljstva, roditeljstvo djetetu sa poteškoćama u razvoju (prihvatanje i suočavanje), prolongirano tugovanje, politraumatizacija, transgeneracijska trauma, profesionalni stres, profesionalno sagorijevanje, mobing na poslu, problem niskog samopouzdanja, krizna intervencija i profesionalna podrška učeniku izloženom fizičkom nasilju.

U Tabeli 2 dat je pregled broja korisnika i usluga pruženih u okviru savjetodavno-terapeutskog rada.

Tabela 2

Vrsta usluge	Br. usluga	Br. korisnika
Konsultacije sa stručnim kadrom škole	21	4
Preliminarna trijaža sa roditeljima	6	6
Savjetovanišni rad sa roditeljima	18	17
Savjetovanišni rad sa djecom	3	2

Nakon realizacije izrađen je evaluacioni izvještaj o realizaciji projekta na osnovu evaluacionih listova koje su ispunjavali učesnici, a koji su sadržavali pitanja o korisnosti sadržaja, njegovoj primjenjivosti u svakodnevnom životu, načinu izlaganja predavača i aktivnom učešću u realizaciji, te prijedlozima tema za buduću realizaciju.

U Tabeli 3 dat je prikaz podataka dobijenih evaluacijskim upitnicima.

Tabela 3

	Roditelji	Nastavnici	Učenici
Korisnost	97%	100%	96,7%
Primjenjivost u svakodnevnom životu	94%	89,1%	83,3%
Prihvatljivost načina izlaganja	94%	95,7%	*
Aktivno učešće	84,8%	69,6%	*

*evaluacijski upitnik za učenike nije sadržavao navedeno pitanje.

Kao što se može vidjeti iz Tabele 3, svi učesnici projekta u visokom procentu predavanja ocjenjuju korisnim i primjenjivim u svakodnevnom životu, što upućuje na korisnost ponuđenog sadržaja i dovoljnu zastupljenost konkretnih primjera i savjeta vezanih za obrađivanu tematiku. Također, visok je i procenat roditelja i nastavnika kojima je način izlaganja prihvatljiv.

Kada je u pitanju aktivno učešće u aktivnosti, roditelji u nešto većem procentu (84,8%) nego nastavnici (69,9%) izvještavaju o vlastitom aktivnom učešću, što upućuje na to da su voditelji uspjeli potaći roditelje na interakciju, te da kroz razmjenu iskustava steknu nova znanja i unaprijede svoje roditeljske kompetencije, dok se upravo prijedlog nastavnika za poboljšanje projekta u najvećoj mjeri odnosio na to da se umjesto predavanja organizira radionički rad.

S obzirom da je broj posjetitelja predavanjima za roditelje u nekim slučajevima bio jako mali, a da roditelji koji su bili na predavanjima izvještavaju o velikoj korisnosti predavanja i ističu potrebu da i

drugi roditelji posjete predavanja, potrebno je ulaganje dodatnih napora za animiranje roditelja. Također, potrebno je razmotriti mogućnost prezentiranja tema za roditelje i nastavnike kroz radionički rad, odnosno rad u grupama uz korištenje tehnika grupnog rada koji podrazumijeva veću uključenost učesnika u samom procesu realizacije teme.

3.3.10. Projekt „Mladi u svijetu rada“

Generalni cilj projekta je pružiti psihosocijalnu podršku mladima u razvoju vlastitih potencijala s ciljem lakše zapošljivosti i razvoja buduće karijere.

Specifični ciljevi :

1. Prepoznati vlastite sposobnosti i identificirati one koje je potrebno unaprijediti, a koje su važne za kontekst zapošljivosti.
2. Utvrditi i ojačati adaptivne i prenosive vještine potrebne za lakšu zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada.
3. Unaprijediti znanja o interpersonalnoj komunikaciji, raditi na jačanju samoprezentacijskih vještina, te vještina potrebnih za učinkovitu komunikaciju.

Kratak sadržaj: Projekt „Mladi u svijetu rada“ temelji se na rezultatima istraživanja „*Potrebe mladih za psihosocijalnom podrškom u razvoju buduće karijere*“ koje je KJU „Porodično savjetovalište“ provela u 2014. godini, a koje je pokazalo potrebu mladih za radom na sebi u smislu sticanja uvida u vlastite snage, potencijale i vrijednosti, jačanja vještina, interesa i sposobnosti mladih koje predstavljaju željene ili neophodne uvjete za zaposlenje, organizacioni i lični uspjeh. Projekt je namijenjen učenicima drugog razreda srednje škole jer se pokazalo da učenici već tokom samog školovanja, a ne samo po njegovom završetku, trebaju da rade na sebi i razvijaju i unapređuju vještine potrebne za lakšu zapošljivost.

U proteklom periodu završena je realizacija pilot projekta u kojem je učestvovalo 26 učenika drugog razreda JU „Prva bošnjačka gimnazija“. Projekt je realiziran primjenom edukativnih metoda i metoda interaktivnog rada, iskustvenog i doživljenog učenja, a predstavlja i oblik intersektorske saradnje jer je jednu radionicu/predavanje projekta vodila kolegica iz Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo. Projekt je sadržavao četiri radionice sa sljedećim tematskim cjelinama:

1. „Moje sposobnosti i vrijednosti“ (sticanje uvida u vlastite sposobnosti metodom samoprocjene i vršnjačke procjene; identificiranje sposobnosti koje su značajne za kontekst zapošljivosti; identificiranje vlastitih radnih vrijednosti).
2. „Moje vještine“ (uvidanje vlastitih vještina; identificiranje vještina koje su značajne za kontekst zapošljivosti; isticanje važnosti kontinuiranog unapređivanja vještina značajnih za zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada.)
3. „Vještine samoprezentacije i aktivno traženje posla“ (upoznavanje tehnika i usvajanje vještina prezentacije i samoprezentacije, te osvještavanje potrebe i važnosti aktivnog traženja posla).
4. „Karijerno savjetovanje“ (savjetovanje u vezi izbora zanimanja i potreba tržišta rada - temu realizirala Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo).

Nakon realizacije projekta urađena je evaluacija na osnovu inicijalnih i finalnih upitnika, pismene povratne informacije učesnika i opservacije voditelja aktivnosti. Evaluacija je pokazala sljedeće:

5. Radionice su doprinijele da učenici bolje poznaju vlastite vještine i da se smatraju uspješnijim u kreiranju dobre liste vještina koje posjeduju, a koje mogu iskoristiti za lakšu zapošljivost, te na koji način mogu ostaviti dobar utisak i jasno prezentirati svoje kvalitete na razgovoru za posao.
6. Najveća promjena kod učesnika jeste u znanju koje vještine poslodavci posebno cijene, pri čemu svi osim jednog učesnika navode da znaju šta je to što je poslodavcima bitno, što možemo objasniti direktnim utjecajem projekta, odnosno učešćem u realizaciji radionica na kojima je obrađivan ovaj tematski sadržaj.
7. Kada su u pitanju komunikacijske vještine, aktivno slušanje i asertivno komuniciranje, učesnici u projektu su proširili svoja znanja o ovim vještinama, ali ne i u dovoljnoj mjeri, što upućuje na potrebu detaljnijeg rada kako bi učesnici ne samo poznavali karakteristike, nego i ovladali ovim vještinama važnim kako za lakšu zapošljivost, tako i za obavljanje posla, ali i svakodnevni život.
8. Većina učesnika sadržaj radionica je ocijenilo zanimljivim, jasnim, konkretnim i korisnim. Najviše im se sviđjelo osvještavanje vlastitih sposobnosti i vještina, te onih koje je potrebne unaprijediti. Posebno im se sviđjela simulacija intervjua, kao i video koji prikazuje dobrog i lošeg kandidata na intervjuu, te šta uključuje priprema za intervju i kako se ponašati tokom njega. Također, zanimljive su im vježbe komunikacije, upoznavanja sebe i vježbe za podizanje energije, intervjuiranje u paru i bolje upoznavanje drugova iz razreda.

Radionički rad sa praktičnim vježbama naišao je na dobar prijem kod učenika koji su aktivno učestvovali u svim radionicama. Međutim, rad u velikoj grupi bio je otežan sa aspekta održavanja pažnje učesnika i uključivanja svih učesnika u aktivnosti, stoga se u nerednom ciklusu projekta preporučuje rad sa manjom grupom učesnika ili da se uvede kovoditeljstvo.

3.4. IZDAVAŠTVO

3.4.1. Brošura „Psihosocijalne potrebe jednoroditeljskih porodica“

Generalni cilj: Prikazivanje specifičnih poteškoća i izazova sa kojima se susreću jednoroditeljske porodice.

Specifični ciljevi:

1. informiranje o stepenu percipirane i primljene socijalne podrške koju roditelji iz jednoroditeljskih porodica dobijaju od uže i šire okoline;
2. podizanje svijesti o važnosti kvaliteta ineterakcije među članovima jednoroditeljskih porodica (emocionalna klima, komunikacija, rješavanje problema); educiranje roditelja o načinima na koje odgojni postupci utječu na ponašanje djece;
3. otklanjanje predrasuda prema populaciji jednoroditeljskih porodica.

Ciljna populacija: Stručna lica koja u bilo kojem segmentu tretiraju jednoroditeljske porodice.

U proteklom periodu izrađen je sadržaj brošure „Psihosocijalne potrebe jednoroditeljskih porodica“ namijenjene profesionalcima koji u svom radu dolaze u direktan kontakt sa populacijom jednoroditeljskih porodica.

S namjerom ukazivanja na neka specifična obilježja jednoroditeljskih porodica i upoznavanja sa teškoćama sa kojima se susreće ova društveno osjetljiva kategorija, u brošuri su predstavljeni neki od najznačajnijih rezultata istraživanja koje je provela KJU „Porodično savjetovalište“, a čiji je cilj bio ispitivanje psihosocijalnih potreba jednoroditeljskih porodica, te uobičajenih načina suočavanja sa problemima u ovoj populaciji. Također, predstavljeni su i elaborirani zaključci Okruglog stola o jednoroditeljskim porodicama, koji predstavljaju smjernice za buduće djelovanje u svrhu pomoći ovoj populaciji.

Brošura ukazuje na značaj održavanja kontakta djeteta sa roditeljem koji se ne skrbi o njemu, odnosno upućuje da razvod braka ne treba značiti i prekidanje odnosa roditelj-dijete. Također, ističe se problem neplaćanja alimentacije za dijete od strane roditelja koji je obavezan da doprinosi izdržavanju djeteta, a sa kojim se susreće više od polovina populacije jednoroditeljskih porodica. Ističu se i snage jednoroditeljske porodice koje nisu sklone pasivnosti u susretu sa teškoćama, već su borci za svoje porodice, te su uprkos svim teškoćama sa kojima se susreću dobro prilagođene porodice, što upućuje na to da je za funkcionalnost porodice bitnija kvaliteta odnosa unutar porodice, nego sama njena struktura. Ukazuje se na aspekte pomoći jednoroditeljskim porodicama od strane društva, te utjecaj porodične strukture na posao, društveni život i zadovoljavanje potreba djeteta.

Također, u okviru smjernica za buduće djelovanje, ističe se važnost zakonskog definiranja pojma jednoroditeljskih porodica, kao i osnivanja alimentacionog fonda koji je predviđen zakonom, ali u praksi ne postoji. Zatim se upućuje na važnost formiranja mreža institucija za pomoć jednoroditeljskim porodicama u cilju pružanja institucionalne podrške, odnosno jačanja saradnje između ustanova socijalne zaštite, ali i jačanja međusektorske saradnje društvenih subjekata koji direktno ili indirektno rade sa jednoroditeljskim porodicama. U kontekstu institucionalne podrške ističe se važnost unapređivanja preventivnih aktivnosti u oblasti planiranja porodice, te pokretanja programa za pružanje psihosocijalnih usluga jednoroditeljskim porodicama, posebno neposredno nakon razvoda braka ili nakon što se desio gubitak partnera. Upućuje se na značaj rada na uklanjanju stereoptipa i predrasuda koji postoje prema ovoj populaciji, te edukacija stručnjaka koji u svojoj oblasti djelovanja imaju i rad sa jednoroditeljskim porodicama u cilju njihove senzibiliziranosti za potrebe ove populacije. Pored toga, ističe se i značaj formiranja udruženja jednoroditeljskih porodica koja bi se trebala boriti za status i dugoročno poboljšanje života jednoroditeljskih porodica.

3.4.2. Priručnik: “Unapređenje roditeljstva”

Generalni cilj: Unapređenje i jačanje roditeljskih kompetencija u pripremi djeteta za polazak u školu.

Ciljna populacija:

Obzirom da je polazak djece u školu posebna faza u razvoju djeteta koja predstavlja veliku promjenu kako za dijete tako i za cijelu porodicu, Kantonalna javna ustanova "Porodično savjetovalište" priredila je priručnik "Unapređenje roditeljstva" čiji cilj je razvijanje i jačanje roditeljskih kompetencija u pripremi djece za polazak u školu.

Priručnik je prezentiran u Multimedijalnoj sali Kantona Sarajevo 01.06.2015.g. predstavnicima Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, Prosvjetno-pedagoškog zavoda, te JU „Djeca Sarajeva”. Kroz sadržaj priručnika roditelji se mogu upoznati sa različitim odgojnim stilovima te načinima na koje mogu potpomoći osamostaljivanje djeteta i njegovu socijalizaciju, odnosno adaptaciju na školsku sredinu.

Planirano je da će roditelji čija djeca pohađaju predškolsku nastavu u JU “Djeca Sarajeva”, kao i ostalim vrtićima Kantona Sarajevo, učestvovati u interaktivnim radionicama koje za cilj imaju pružanje podrške roditeljima u pripremi djece za polazak u školu, te dobiti primjerak ovog priručnika.

Također, priručnik “Unapredjenje roditeljstva” je dostupan u elektronskoj formi na web stranici Ustanove: www.porodicno.ba.

3.4.3. Priručnik : „Priprema mladih za tržište rada“

Generalni cilj: Smjernice stručnjacima u pripremi mladih za tržište rada

Ciljna populacija: Stručnjaci koji rade sa mladima

Shodno prijedlozima Radne grupa formirane od predstavnika KJU „Porodično savjetovalište“, Ministarstva obrazovanja, nauke i mladih, Prosvjetno-pedagoškog zavoda KS, JU Služba za zapošljavanje KS, JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti i Omladinske informativne agencije BiH u cilju praćenja implementacije zaključaka sa Okruglog stola pod nazivom „Psihosocijalna podrška mladima u razvoju buduće karijere”, započete se aktivnosti u izradi priručnika „Priprema mladih za tržište rada“.

U okviru rada dogovoreno je da se započnu aktivnosti na izradi zajedničkog priručnika koji bi bio podrška zapošljivosti kroz prikaz multidisciplinarnih prakse, te je koncipiran njegov sadržaj. Priručnik će biti namjenjen svim profesionalcima u srednjim školama koji educiraju mlade u cilju razvijanja i jačanja njihovih kapaciteta za lakšu zapošljivost i razvoj buduće karijere, a planirano je da se priručnik promovira do kraja tekuće godine. Dogovoreno je da priručnik bude koncipiran u sedam poglavlja i to:

I Rezultati istraživanja “Potrebe mladih za psihosocijalnom podrškom u razvoju buduće karijere” koje je provela KJU “Porodično savjetovalište”;

II Tržište rada (JU Služba za zapošljavanje KS);

III Šta mlade osobe mogu uraditi da se zaposle (Omladinska informativna agencija BiH);

IV Profesionalna orijentacija - koordinacija;

V Primjeri dobre prakse (JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti);

VI Preporuke – šta nakon škole (Omladinska informativna agencija BiH i KJU “Porodično savjetovalište”);

VII - Prilozi (koordinacija).

3.5. ISTRAŽIVANJE

Istraživanje- Ponašajne ovisnosti i ovisnosti o tvarima

U proteklom periodu dogovorena je saradnja sa udruženjem Narko-ne kroz realizaciju zajedničkog istraživanja problema ovisnosti o kockanju, internetu, alkoholu, cigaretama i drogama među mladima. Istraživanjem će biti obuhvaćeni mladi iz tri kantona (sarajevski, srednjobosanski i Zeničko-dobojski kanton). Istraživanjem će se dobiti podaci o prisutnosti ovih problema, a samim tim i kolika je potreba za radom na prevenciji ovisnosti i podržavanju zdravih stilova života. Planirano je da se istraživanje realizira u periodu januar-maj 2016. godine.

3.6. PROMOTIVNO-PROPAGANDNE AKTIVNOSTI

3.6.1. Sajam za djecu i porodicu “Naši putokazi”

Nosilac aktivnosti : Ustanova i Ministarstvo za rad, socijalna pitanja, raseljena lica i izbjeglice KS.

Generalni cilj: Podrška porodici kroz promociju i približavanje institucija i njihovih usluga koje podržavaju značaj i funkcionalnost porodice.

Ciljna populacija: djeca, porodica, profesionalci.

U okviru organiziranja Sajma za dijete i porodicu “Naši putokazi”- Dječija nedjelja, predstavnici KJU “Porodično savjetovalište” održali su deset sastanaka sa predstavnicima ministarstava i javnih ustanova koje učestvuju u manifestaciji od 05.10.2015.g.- 10.10.2015.g., a to su : Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, Ministarstvo za nauku, obrazovanje i mlade KS, Ministarstvo kulture i sporte KS i Ministarstvo zdravstva KS. Institucije su svoj način rada i usluge predstavile u okviru cjelodnevnog programa koji se odvijao u okviru JU Centar Skenderija.

Nakon svečanog otvorenja prisutnima su se obratili direktor KJU „Porodično savjetovalište“ gosp. Senad Alić, ministrica za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo gospođa Karolina Karačić, te ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo gospodin Elvir Kazazović. U okviru revijalnog programa nastupilo je 7 institucija koje su prigodnim programom obilježili početak Dječije nedjelje.

Sajam je koncipiran kroz informacije, predavanja i animacije. Svih 48 institucija je ostvarilo direktan kontakt sa posjetiocima kroz izlaganje na promotivnim štandovima, te predstavljanje svojih usluga uz savjete psihoterapeuta, socijalnih radnika, psihologa, pedagoga, profesora, odgajatelja, sociologa, ljekara, glumaca, muzičara, kustosa, sportista, policajaca. Edukacije/stručna predavanja realizirana su ispred 7 institucija uz preporuke o porodičnim vrijednostima, roditeljstvu, odgoju, podršci djeci s posebnim potrebama, zdravlju, pravilnoj ishrani, važnosti sporta.

Animacijski program za djecu realiziralo je 25 institucija kroz animacijske sadržaje : poligone, kvizove, kreativne radionice, slikanje, muziku, crtanje, sportske igre, ples, predstave, tramboline.

Za organizaciju Sajma formirana je Radna grupa koju je činilo šest uposlenika iz Odjeljenja za razvojno-istraživačke poslove i socijalne inovacije, te viši stručni saradnik za odnose sa javnošću i jedan pripravnik. Radna grupa se kontinuirano sastajala u periodu od marta do oktobra 2015. godine i radila na poslovima planiranja i organizacije manifestacije kao što su: razrada ideje manifestacije, određivanje

ciljeva, očekivanih rezultata i ciljnih grupa, osmišljavanje koncepta manifestacije, te planirala aktivnosti od animiranja učesnika, izrade programa, izrade promotivnog materijala, materijalno-tehničke organizacije, animiranja posjetitelja, medijske kampanje, pa do evaluacije Sajma.

Poseban nivo koordinacije se odnosio na sastanke sa resornim Ministarstvom i predstavnicima ministarstava iz drugih oblasti koje su uključene u projekt s ciljem odabira učesnika, te njihovog animiranja za učestvovanje u projektu.

Poseban fokus stavljen je na identificiranje učesnika, njihovo kontaktiranje i obavještanje, motiviranje za uključivanje u projekt, prikupljanje prijedloga za sadržaj programa, te selekcija i izrada programa Sajma. Nakon identificiranja potencijalnih učesnika upućen im je poziv za prijavu učešća na Sajmu. Poziv je osim osnovnih informacija o manifestaciji sadržavao i prijavni obrazac u kojem su potencijalni učesnici navodili kratak opis aktivnosti, odgovorne kontakt osobe i potrebne materijalno-tehničke uvjete za realizaciju aktivnosti. U skladu sa povratnim informacijama, odnosno zaprimanjem prijave putem e-maila uslijedilo je unošenje pristiglih podataka u posebnu bazu podataka. Nakon perioda zaprimanja prijave formirana je komisija koja je po unaprijed pripremljenim kriterijima vršila selekciju zaprimljenih prijava za učešće u različitim segmentima manifestacije te izradila konačni program Sajma.

Za potrebe promocije Sajma i Dječije nedjelje realizirana je aktivnost pripreme i štampe raznolikog promotivnog materijala.

Za potrebe manifestacije izrađen je slijedeći materijal: Info letak ustanova učesnica Sajma A5 format - 8460 kom.; Letak najava Sajma sa satnicom A5 format - 2000 kom.; Plakat logo i naziv ustanova učesnica Sajma za info stolove A1 format - 75 kom.; Plakat Dječije nedjelje posebno izrađen i dizajniran za resorno Ministarstvo A1 format - 50 kom.; Plakat Sajma A3 format - 210 kom.; Plakat najava Sajma sa satnicom A3 format - 100 kom.

Otvaranje i revijalni program

Redoslijed	Ustanova/institucija	Tačka
1.	Govor-otvaranje	Pozdravljanje i obraćanje direktora Kju porodično savjetovalište, ministra za obrazovanje, nauku i mlade, ministrice za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
2.	JU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju djece „Vladimir Nazor“	Dijaloško-muzička izvedba „Planeta Zemlja“
3.	JU Osnovna muzička i baletska škola Novo Sarajevo	Koncert
4.	KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“	Muzička numera „Himna Doma“
5.	KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“	Muzička numera „Ljubav-cup song“
6.	JU Srednja muzička škola	Harmonikaški ansambl sa kompozicijom Rudolfa Bručija „Orkestarska svita I i IV stav“

Izlaganje na štandovima

Štand	Ustanova/institucija	Oblast
0	JP Televizija Kantona Sarajevo	
1	JU Muzej "Alija Izetbegović"	Kultura
2	Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti Bosne i Hercegovine	Kultura
3	JU Centar za kulturu Kantona Sarajevo (JU BKC , JU Sa ART, JU Collegium Artisticum)	Kultura
4	JU Kinoteka BiH	Kultura
5	JU Sarajevski ratni teatar SARTR	Kultura

6	JU Mess- Međunarodni teatarski i filmski festival Sarajevo	Kultura
7	JU Sarajevska filharmonija	Kultura
8	JU "Biblioteka Sarajevo"	Kultura
9	JU „Djeca Sarajeva“	Obrazovanje
10	Prosvjetno-pedagoški zavod Kantona Sarajevo	Obrazovanje
11	KJU „Porodično savjetovanište“	Socijalna zaštita
12	KJU "Dom za djecu bez roditeljskog staranja" Sarajevo	Socijalna zaštita
13	KJU "Disciplinski centar za maloljetnike"	Socijalna zaštita
14	JU "Kantonalni centar za socijalni rad" Sarajevo	Socijalna zaštita
15	JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo	Zdravstvo
16	JU Zavod za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva Kantona Sarajevo	Zdravstvo
17	JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo	Zdravstvo
18	JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo	Zdravstvo
19	JU Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Univerziteta u Sarajevu	Zdravstvo
20	JU Zavod za sportsku medicinu Kantona Sarajevo	Zdravstvo
21	JU Stomatološki fakultet sa klinikama Univerziteta u Sarajevu	Zdravstvo
22	MUP Kantona Sarajevo	Sigurnost
23	Fond Kantona Sarajevo za stipendiranje i školovanje djece boraca, poginulih boraca i poginulih civila-žrtava rata- „Ikre“	Obrazovanje
24	JU Škola za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje	Obrazovanje
25	JU „Treća gimnazija“ Sarajevo	Obrazovanje
26	JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu	Obrazovanje
27	JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn	Obrazovanje
28	JU Četvrta gimnazija Ilidža	Obrazovanje
29	JU Srednja škola metalnih zanimanja	Obrazovanje
30	JU Srednja elektrotehnička škola	Obrazovanje
31	JU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju"Vladimir Nazor" Sarajevo	Obrazovanje
32	JU Srednjoškolski centar Hadžići	Obrazovanje
33	JU Srednja ugostiteljsko-turistička škola	Obrazovanje
34	JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece "Mjedena"	Obrazovanje
35	JU Srednjoškolski centar "Nedžad Ibrišimović" Ilijaš	Obrazovanje
36	JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo	Obrazovanje
37	JU Srednja zubotehnička škola	Obrazovanje
38	JU Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	Obrazovanje
39	JU OŠ „Aleksa Šantić“	Obrazovanje
40	JU OŠ „Grbavica I“	Obrazovanje
41	JU OŠ "Mirsad Prnjavorac" Vogošća	Obrazovanje
42	JU Prva osnovna škola Ilidža	Obrazovanje
43	JU Osnovna škola „Stari Ilijaš“	Obrazovanje
44	JU OŠ „Isak Samokovlija	Obrazovanje
45	JU Osnovna muzička i baletska škola Novo Sarajevo	Obrazovanje
46	JU OŠ „Hilmi ef. Šarić“ Sarajevo	Obrazovanje
47	JU OŠ "Hamdija Kreševljaković"	Obrazovanje
48	JU Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo	Zdravstvo

Animacije za djecu

Redni br.	Ustanova/institucija	Animacija
1.	JU "Muzej Alije Izetbegovića"	Interaktivne radionice - literarne, likovne
2.	JU Četvrta gimnazija Ilidža	"Šta sve mogu ruke moje" - radionica iz oblasti Art terapije
3.	JU OŠ Aleksa Šantić	Ekološka radionica "Reciklaža nije blamaža"
4.	JU OŠ Isak Samokovlija	Mini radionice
5.	JU OŠ "Mirsad Prnjavorac" Vogošća	Art radionica za djecu i roditelje - likovni i ručni rad

6.	JU OŠ "Hamdija Kreševljaković"	Tkanje bosanskih ćilima, crtanje na staklu, slikanje na papiru
7.	JU Srednjoškolski centar Hadžići	Decoupage tehnika
8.	JU "Djeca Sarajeva"	"U svijetu boja" , slikanje, crtanje, oslikavanje kredama u boji, puštanje balona sa porukama mira
9.	JU Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	Mali manekeni: "Kad bih ja bio veliki"
10.	JU OŠ "Hilmi ef. Šarić"	Rad na alu foliji
11.	MUP Kantona Sarajevo	Demonstracija policijskih vještina, izložba rekvizita i edukacija posjetilaca
12.	KJU "Disciplinski centar za maloljetnike"	Muzikoterapija, Decoupage tehn.
13.	JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć	Prva pomoć
14.	JU Stomatološki fakultet sa klinikama Univerziteta u Sarajevu	Radionica "Oralna higijena,
15.	KJU "Porodično savjetovalište"	Mini radionice sa različitim zabavnim i edukativnim vježbama i grupnim igrama, simulacijama „Društvene igre nekad i sad“
16.	JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo	Prezentacija stvaralaštva iz oblasti poljoprivrede, prehrane i veterine
17.	JU Srednjoškolski centar "Nedžad Ibrišimović" Ilijaš	Likovna kreativna radionica
18.	JU Srednja elektrotehnička škola	Prezentacija nagrađenih radova
19.	JU Prva osnovna škola Ilidža	Otpad nije smeće – reciklaža
20.	JU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju djece "Vladimir Nazor"	Izložba dječijih radova i radionica za djecu
21.	JU Treća gimnazija Sarajevo	Šminkanje i slikanje na licu
22.	KJU "Kantonalni centar za socijalni rad"	Radionica - dječija slika svijeta
23.	JU Srednja zubotehnička škola	Demonstracija-pravilno korištenje četkica –oralna higijena
24.	JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo	Kreativna radionica
25.	JU Srednja škola metalnih zanimanja	Kreativna radionica

Edukacije

R. br	Ustanova/institucija	Tema	Predavač
1.	KJU Porodično savjetovalište	Značaj porodičnih odnosa za razvoj djeteta	mr.sci. Azra Latić; Nataša Kahrimanović, prof. pedagogije
2.	JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“	Roditelj kao terapeut	dr. Haris Memišević, defektolog; mr. Zumreta Jejina, defektolog; Sanela Jejina, psiholog;
3.	JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo	Značaj vakcinacije protiv zaraznih bolesti	prim.dr Amra Junuzović- Kaljić, spec.pedijatrije
4.	Stomatološki fakultet sa klinikama UNSA	Promocija i prevencija oralnog zdravlja	mr.sci.dr Mervana Spahić -Dizdarević; Dr Belma Brkanić
5.	JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo	Pravilna, zdrava i sigurna hrana za optimalan rast i razvoj djece	dr.med. Seniha Čelik, spec.; prim.dr.med. Sabaha Dračić, spec.
6.	Fakultet sporta i tjelesnog odgoja	Pitanje nivoa svjesnosti društva o ulozi sporta kao specifičnog fenomena današnjice	prof.dr. Amir Mašala
7.	JU Djeca Sarajeva	Edukativna radionica iz programa „Rastimo zajedno-roditelji 21. Stoljeća“	mr.sci. Abida Kapetanović; Merjem Vehabović-Berber, dipl. socijalni pedagog

Sadržaje Sajma za dijete i porodicu posjetilo je između 2.500 i 3000 posjetilaca u periodu od 12:00 do 18:00 sati, što ukazuje na veliko interesovanje i potrebu što veće promocije vrijednosti porodice i zaštite djeteta. Da su ispunjeni svi planirani koraci i postavljeni ciljevi govori i podatak o **52 medijska priloga, članka ili gostovanja vezana za Sajam i Dječiju nedjelju.**

3.6.2. Učešće u medijskim nastupima

Televizijski nastupi

06.01.2015.g.- TV "Hayat" Vijesti u 7., Razvodi - utjecaj na djecu"

11.01.2015.g.- TV "Hayat" - Izjava o razlozima zbog kojih se ljudi javljaju u KJU " Porodično savjetovalište"

30.01.2015.g.- Serijal na TVSA "Porodična slagalica" - gostovao direktor Ustanove u cilju najave serijala emisija, a zatim svakog petka gostovali saradnici o slijedećim temama: " Porodični i partnerski odnosi", "Prenošenje transgeneracijske traume", "Mladi i Internet", "Očekivane i neočekivane razvojne krize", "Kazne i nagrade u odgojnom procesu", " Izazovi odrastanja-utjecaj vršnjaka", i "Značaj partnerstva u roditeljstvu"

04.02.2015.g.- TVSA emisija "Srednje doba"-Info linija.

05.02.2015.g.- Portal SOURCE " Zašto se parovi javljaju"

10.02.2015.g.- BHT1 emisija Točak "Mladi i Internet"

25.02.2015.g.- TVSA "Dnevnik" i "Dobre vibracije" - prilog o projektu "Civilna hrabrost"

13.03.2015.g.- TV Vogošća "Otvoreni program"- gostovanje direktora o uslugama i radu Ustanove.

03.04.2015.g - Gostovanje na TVSA "Uloga i značaj očeva u funkcioniranju porodice"

10.04.2015.g.- Gostovanje na TVSA - "Pripreme za roditeljstvo"

17.04.2015.g.- Gostovanje na TVSA -" Socijalna isključenost osoba starije životne dobi"

24.04.2015.g.- Gostovanje na TVSA - "Motivacija i školsko učenje"

08.05.2015.g.- Gostovanje na TVSA-" Usluge koje pruža KJU "Porodično savjetovalište"

15.05.2015.g.- Face TV -"Povećan broj razvoda braka u BiH"

29.05.2015.g.- Najava promocije priručnika -"Unapređenje roditeljstva"

02.06.2015.g.- BHT1- Promocija priručnika"Unapređenje roditeljstva"

17.06.2015.g.- Prilog na TVSA - Postavljanje kamena temeljca za izgradnju poslovne zgrade KJU "Porodično savjetovalište"

01.09.2015. g.- Face TV- Informativni program, izjava o psihološkoj pripremi djeteta za polazak u školu

02.09.2015.g. - TVSA - Jutarnji program o temi „Polazak djeteta u školu“

09.09.2015.g.- TVSA "Dnevna soba"-gostovanje o temi: Najava Sajma "Naši putokazi"

16.09.2015.g.-TVSA „Dnevna soba“- gostovanje o temi: „Transgeneracijski prijenos obrazaca ponašanja u porodici“

21.09.2015.g. - TV HAYAT- gostovanje o temi: Najava Sajma "Naši putokazi"

23.09.2015.g. -TVSA - gostovanje o temi: "Roditeljstvo"

30.09.2015.g.-TVSA - gostovanje o temi: "Značaj komunikacije u odnosima, da li slušamo i razumijemo sagovornika"

26.10.2015.g.- FTV "Društvene mreže"

28.10.2015.g.- TVSA gostovanje u emisiji „ Dnevna soba“ o temi „Stres“

08.11.2015.g.- TVSA "Dnevna soba"o temi "Rasadnik talenata"

11.11. 2015.g.-TVSA gostovanje u emisiji „Dnevna soba“ o temi „Nezaposlenost“

16.12.2015.g.- TVSA gostovanje u okviru emisije „Dnevna soba“ o temi "Međuljudski odnosi"

23.12.2015g.- TVSA gostovanje u emisiji „Dnevna soba“ o temi: „Značaj porodičnih odnosa za razvoj djeteta“

Radio, novine i web portali

- 07.01.2015.g.- Radio M- Izjava o temi „Razvod braka“
- 25.01.2015.g.-Dnevni list “Oslobođenje” o temi Broj razvoda
- 27.01.2015.g.- Radio “Antena”- o temi „Razvodi“
- 27.01.2015.g.- Portali KLIX, Radio Sarajevo, Oslobođenje -Projekt “Info – linija za socijalno ugrožene”
- 29.01.2015.g.- Serijal na Radiju Sarajevo: “Usluge koje KJU „Porodično savjetovanište“ pruža građanima”, “ Socijalna uključenost osoba starije životne dobi”, “Povezanost stresa na poslu i porodici”
- 01.02.2015.g.- Dnevni list “Oslobođenje”- tekst o početku realizacije projekta “Moj izbor”
- 01.02.2015.g.- Časopis „Preporod“- intervju o temi vanbračnih zajednica
- 02.03.2015.g.- Dnevni list “Oslobođenje”- tekst “ Porodično u vašoj školi”
- 04.03.2015.g.- Radio M – izjava o temi “Istospolni brakovi i njihov utjecaj na psihički rast i razvoj djece”
- 13.03.2015.g.-BHRadio1- gostovanje o temi “Izazovi odrastanja-utjecaji vršnjaka”
- 06.03.2015.g.- Portali Klix i ”Oslobođenje”- tekst “Općina Centar donirala šest računara”
- 23.03.2015.g. - Portal Radio Sarajevo - Stručni tekstovi o temama “Ko su uzori našoj djeci” i “ Mogu li djeca osjećati posljedice zbog preopterećenosti obavezama”
- 13.04.2015.g.- Portal Klix -”Razvod i utjecaj razvoda na djecu”
- 14.04.2015.g.- Radio Federacije - “Psihološka podrška osobama u suočavanju sa onkološkim zdravstvenim problemima”
- 16.04.2015.g.- TV1 “Razgovor sa ženama”
- 16.04.2015.g.- Radio Sarajevo “Očuvanje partnerstva u roditeljstvu”
- 17.04.2015.g.- Radio BIR- Predstavljanje rada KJU “Porodično savjetovanište”
- 27.04.2015.g- Oslobođenje “Porodično u vašoj školi”
- 15.05.2015.g -Intervju za časopis i sedmični portal “Novo vrijeme”- govoreno je o porodici
- 19.05.2015.g. - Radio Sarajevo“ Postavljanje granica u odgojnom procesu”
- 21.05.2015.g.- BHRadio1 -“ Postavljanje granica u odgojnom procesu”
- 02.06.2015.g.- Portal Radio Sarajevo - “Vaše dijete uskoro polazi u školu - Ovo je priručnik koji će vam pomoći”
- 17.06.2015.g. - Portal Radio Sarajevo”Neslaganje, otpor, neposluh, lijenost. Kako izaći na kraj sa tinejdžerom”
- 18.06.2015.g. - Federacija.ba; ekipija.ba; startbih.info; novovrijeme.ba; e-novosti.ba; agencijapatria; Radio Sarajevo; Oslobođenje- Dnevni Avaz- *Postavljanje kamena temeljca za izgradnju poslovne zgrade KJU “Porodično savjetovanište”*
- 19.06.2015.g.- BH Radio 1- Promocija priručnika “Unapređenje roditeljstva”
- 21.07.2015.g.- RSG, tema: ”Kada je pravi trenutak za brak”
- 02.09. 2015.g.- Agencija Anadoly, tema: “Mladi bračni parovi i razvod braka”
- 03.09. 2015.g.-Radio M, tema: “Partnerski odnosi i razvod braka”
- 04.09.2015.g.- Večernji list, tema: “Razvod braka”
- 10.09.2015.g.- Radio BH 1, tema: „Motivacija“
- 14.10.2015.g.- Dnevni list “Oslobođenje” - informacija o realizaciji projekta “Porodično u Vašoj školi” u osnovnoj školi “Malta”
- 19.10.2015.- Faktor X – pitanja o Internetu
- 21.11.2015.g. Dnevni list “Oslobođenje” – Alić, Kurić, Mekić i Lilo posjetili mališane u Domu “Bjelave”
- 23.11.2015.g.- Dnevni list “Oslobođenje”- KJU “Porodično savjetovanište” Predavanje za profesore

3.6.3. Web stranica Ustanove

KJU "Porodično savjetovalište" je tokom 2015. godine redovno ažurirala sadržaje te osvježavala izgled službene web stranice. Postavkom raznih sadržaja na stranicu, prezentirane su usluge Savjetovališta, i putem iste, ostvarivani su stalni kontakti sa krajnjim korisnicima te blagovremeno pružane informacije o realizaciji aktivnosti Ustanove. Također, na ovaj način ostvarena je i profesionalna razmjena iskustava sa drugim ustanovama i profesionalcima u mreži.

Pod linkom "Tema mjeseca" čiji je cilj stručno - profesionalna podrška, pomoć i zaštita porodice objavljeni su slijedeći tekstovi: "Slobodno vrijeme djece i mladih", "Nasilje u porodici", "Značaj očuvanja roditeljstva u partnerstvu", " Postavljanje granica u odgojnom procesu", "Od zaljubljenosti do ljubavi", "Gdje je snaga porodice", "Starije osobe i slobodno vrijeme", "Stres".

Poseban akcent stavljen je i na objavljivanje aktivnosti koje Savjetovalište provodi u zajednici, te su tako objavljene slijedeće vijesti i aktuelnosti: "Realiziran projekat Moj izbor", "Tribina Mladi i Internet - JU Četvrta gimnazija Ilidža, "Saradnja sa TVSA", "Održan sastanak Radne grupe", " Počela realizacija projekta Porodično u Vašoj školi", "Održano predavanje za roditelje Srednje trgovačke škole", " Realizacija projekta Civilna hrabrost", "Učešće na Okruglom stolu: Unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u BiH", "Donacija Općine Centar", " Održano predavanje za profesore Srednje trgovačke škole Sarajevo", "Podrška širenju svijesti o autizmu", "Tribine – predavanja za roditelje 2015.g.", "Podrška projektima „Porodičnog“, „Održano predavanje Mladi i Internet“, Projekt „Mladi za mlade“, „Porodično u Vašoj školi - 2015“, „Saradnja sa Filozofskim fakultetom u Sarajevu“, Predavanje za roditelje OŠ „Isak Samokovlija“, „Realiziran projekt *Moj izbor*“, „Obilježavanje Dana porodice“, „Održano predavanje za profesore JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti“, „Održan sastanak Radne grupe“, „Predavanje u O.Š. „Vladimir Nazor“, „Predstavljanje priručnika *Unapređenje roditeljstva*“, „Održan sastanak Radne grupe“, „Postavljanje kamena temeljca za izgradnju poslovne zgrade Kantonalne javne ustanove *Porodično savjetovalište*“, „Završena realizacija projekta *Zlatne godine*, "Saradnja u mreži-radionice za djecu JU Dom Bjelave", Kamp za mlade "Intercity teatar 2015", Dječija nedjelja- poziv za Sajam, Sajam za dijete i porodicu, Zatvaranje manifestacije „Dječija nedjelja“, Posjeta mališana Domu Bjelave, Realizacija projekta „Porodično u Vašoj školi, „ Završena realizacija projekta „Mladi u svijetu rada“, Međunarodni dan osoba sa invaliditetom, Projekt „Civilna hrabrost“ u Srednjoškolskom centru Hadžići, Projekt „Civilna hrabrost“ 2015. godina – JU Srednja ugostiteljsko – turistička škola Sarajevo , Obilježen Međunarodni dan djeteta, Projekt „Mladi u svijetu rada“, Projekt „Zajedno do uspjeha“ , Projekt „Mladi za mlade“ , Održano predavanje za profesore Srednjih škola Kantona Sarajevo, Predavanje „Mladi i Internet“, Posjeta volontera KJU „Porodično savjetovalište“, Ministrica Karačić uručila nagrade mališanima, Civilna hrabrost 2015. godina , Održano predavanje „Adolescencija – roditelj kao podrška“, Realizacija projekta „Porodično u Vašoj školi“, Završena realizacija projekta „Mladi u svijetu rada“, Međunarodni dan osoba sa invaliditetom , Projekt „Civilna hrabrost“ u Srednjoškolskom centru Hadžići Softverskom analizom posjeta (Google analytics) web stranice za protekli period, a zaključno sa 31.12.2015.g. evidentirano je 11.705 posjetitelja koji su ostvarili 30.165 pregleda sadržaja linkova i naslova u okviru web stranice Ustanove.

3.7. SARADNJA U MREŽI

I ovaj izvještajni period u radu KJU „Porodično savjetovalište“ posebno je obilježen intenzivnim programskim aktivnostima na nivou stručno-profesionalnog povezivanja, sa ciljem pomoći i podrške u

rješavanju psihosocijalnih problema korisnika, kao definiranja zajedničkih preventivnih i drugih aktivnosti. U 2015. godini nastavljena je saradnja sa organizacijama i institucijama u mreži psihosocijalne zaštite i šire, a realizirane aktivnosti su slijedeće:

3.7.1. Saradnja sa srednjim školama Kantona Sarajevo u implementaciji projekata primarne prevencije

Cijeneći dugogodišnju uspješnu saradnju i rezultate koje je ostvarila KJU "Porodično savjetovalište" realizirajući projekte primarne prevencije u osnovnim školama na području Kantonu Sarajevo, odlučili smo ostvariti kontakt i ponuditi saradnju srednjim školama u Kantonu. Upućen je dopis školama gdje je izražena želja za saradnjom i iskazana spremnost za ustupanje vlastitih resursa u predstojećoj školskoj 2015/2016. godini s ciljem zajedničkog rada na preveniranju unutarporodičnih riziko faktora i prevencije maloljetničke delinkvencije.

U okviru navedenog projekta održano je 14 sastanka sa srednjim školama koje su izrazile potrebu za saradnjom i to: Prva gimnazija; Prva bošnjačka gimnazija; Srednjoškolski centar Hadžići; Peta gimnazija; Ugostiteljsko turistička škola; Gimnazija "Obala "; Srednja mašinska tehnička škola; JU Srednja poslovno-komercijalna i trgovačka škola; Građevinsko geodetska škola; Četvrta gimnazija Ilidža; Srednja škola za saobraćaj i komunikacije; Srednja škola metalnih zanimanja; Treća gimnazija; Srednja muzička škola.

U okviru navedenih sastanaka dogovorena je saradnja sa svih 14 škola za period 2015. - 2016. godine kroz 36 aktivnosti i to predavanje za roditelje, profesore i projekte za učenike od prvog do četvrtog razreda. Analizom dostupnih podataka u izvještajnom periodu realizirano je 7 predavanja (3 za roditelje i 4 za profesore) i u njima je prisustvovalo 268 učesnika. U okviru navedene saradnje realizovana su slijedeća predavanja:

Predavanje za profesore JU „Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti“ - Na poziv JU „Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti“ u maju mjesecu održano je predavanje za 33 profesora ove škole o temi "Komunikacija: odnos nastavnik-učenik". Cilj ovog predavanja bio je ukazivanje na to kako neadekvatno reagiranje na adolescentske krize i loša komunikacija sa učenicima može doprinijeti pojavi nepoželjnih oblika ponašanja kod adolescenata, te izazvati poteškoće sa školskim učenjem.

Predavanje za roditelje "Pubertet i Adolescencija - roditelji kao podrška" - J.U. „Srednja trgovačka škola“ - U okviru saradnje sa Srednjom trgovačkom školom, na poziv direktorice škole, održano je predavanje za roditelje o temi "Pubertet i Adolescencija - roditelji kao podrška". Predavanju je prisustvovalo oko 30 roditelja, razrednici odjeljenja i direktorica škole. Putem diskusije i razmjene mišljenja roditelji su imali priliku spoznati kako neadekvatno reagiranje na adolescentske krize i loša komunikacija sa djecom može doprinijeti pojavi nepoželjnih oblika ponašanja kod adolescenata, te izazvati poteškoće u školskom učenju, što je i bilo cilj ovog predavanja.

Predavanje za profesore "Komunikacija: Odnos nastavnik-učenik" - J.U. „Srednja trgovačka škola“ - Na poziv direktorice J.U Srednja trgovačka škola održano je predavanje za profesore škole o temi "Komunikacija: Odnos nastavnik-učenik". Predavanje je realizirano u sklopu Vijeća nastavnika kojem je prisustvovalo 35 profesora i direktorica škole. U skladu sa iskazanom potrebom cilj predavanja je bilo ukazivanje na to kako neadekvatno reagiranje na adolescentske krize i loša komunikacija sa

učenicima može doprinijeti pojavi nepoželjnih oblika ponašanja kod adolescenata, te izazvati poteškoće sa školskim učenjem.

Predavanje za roditelje „Mladi i Internet“ - J.U. „Četvrta gimnazija“ - Na poziv J.U. „Četvrta gimnazija“ Ilidža, predstavnici KJU „Porodično savjetovalište“ održali su interaktivno predavanje „Mladi i Internet“ za 60 roditelja, učenika prvih razreda ove škole. S obzirom da je Internet sve više stil života mladih, kroz ovo predavanje roditelji su imali priliku saznati nešto više o njegovim prednostima i nedostacima kao i izazovima koje on donosi.

Predavanje za profesore „Komunikacija: odnos nastavnik-učenik“ - J.U. Srednjoškolski centar Hadžići i J.U. „Peta gimnazija“ - Dana 03.11. i 04.11.2015. godine, na poziv J.U. Srednjoškolski centar Hadžići i J.U. „Peta gimnazija“ održana su interaktivna predavanja za profesore ovih škola o temi „Komunikacija: odnos nastavnik-učenik“. Predavanjima je prisustvovalo 80 profesora, direktori i pedagozi škola. Cilj ovih predavanja je bio ukazivanje na to kako neadekvatno reagiranje na adolescentske krize i loša komunikacija sa učenicima može doprinijeti pojavi nepoželjnih oblika ponašanja kod adolescenata, te izazvati poteškoće sa školskim učenjem.

Predavanje za roditelje „Mladi i Internet“ - J.U. Srednjoškolski centar Hadžići - Na poziv J.U. Srednjoškolski centar Hadžići održano je predavanje za roditelje o temi „Mladi i Internet“ – Na poziv navedene škole dana 28.10.2015.g. stručni saradnik KJU „Porodično savjetovalište“, održao je predavanje za 30 roditelja iz vijeće roditelja ove škole. Budući da Internet pruža neviđeno mnogo mogućnosti za upoznavanje novih osoba, od komunikacije putem elektronskih oglasnih ploča i instant-poruka do raznih pričaonica, foruma i blogova kroz interaktivno predavanje roditelji su imali priliku osvijestiti važnosti pravilnog korištenja interneta i njegovih mogućnosti.

Ono što želimo posebno naglasiti da je u okviru rada sa ciljnim grupama izraženo je posebno zadovoljstvo od strane predstavnika škole, koji su iskazali želju i potrebu za intenziviranjem saradnje sa našom Ustanovom, te naglasili važnost ulaganja zajedničkog napora u podizanju kvalitete života, rada i uspješnosti mladih, njihovih roditelja i samih profesionalaca i u budućnosti.

Dogovorena saradnja sa srednjim školama za implementaciju projekata primarne prevencije imaju za cilj napraviti pozitivne pomake u poboljšanju uspjeha učenika kroz unapređenje odnosa na relaciji roditelj-dijete-škola, razvijanje radnih navika i jačanje psihosocijalnih kompetencija mladih, a sve sa težnjom stvaranja što povoljnijeg ambijenta za skladana i cjelovit razvoj djece i omladine.

Također, u okviru saradnje sa drugim ustanovama realizovana je saradnja i sa osnovnim školama te smo na poziv realizovali dodatno dva predavanja i to jedno predavanje za učenike, a drugo za roditelje. Navedenim predavanjima prisustvovalo je približno 100 korisnika. U nastavku je predstavljen opis aktivnosti:

Predavanje za učenike O.Š. „Stari Ilijaš“ - KJU „Porodično savjetovalište“ i Prosvjetno pedagoški zavod KS organizirali su 10.04.2015.g. predavanje „Mladi i Internet“ za sve učenike šestih razreda O.Š. „Stari Ilijaš“. Cilj ovog predavanja je prevencija negativnih utjecaja Interneta na djecu, socijalne izoliranosti djece i njihove izloženosti nasilju na Internetu.

Predavanje za roditelje O.Š. „Isak Samokovlija“ - Na poziv O.Š. „Isak Samokovlija“ u maju mjesecu održano je predavanje za 32 roditelja učenika ove škole o temi „Značaj saradnje porodice i škole“. Cilj ovog interaktivnog predavanja bio je poticanje intenzivnije komunikacije između porodice i škole,

odnosno sveobuhvatnije praćenje razvoja djeteta, stimuliranje njegovih potencijala, preveniranje neprihvatljivih oblika ponašanja i razvoja pozitivnih stavova prema učenju i školi.

3.7.2. Saradnja sa KJU "Dom za djecu bez roditeljskog staranja"

Uzimajući u obzir dosadašnje rezultate i pozitivno iskustvo koje proizilazi iz realizacije ciklusa radionica u 2014. godini, KJU „Porodično savjetovalište“ inicirala je i realizirala novi ciklus radionica za djecu iz KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“. Implementacija radionica započeta je krajem juna 2015. godine. U prethodnom periodu realizirane su slijedeće teme radionica:

„**Samoafirmacija**“ - cilj je prepoznavanje unutrašnjih kapaciteta (snaga) i korištenje prilika, uz minimiziranje unutarnjih slabosti i vanjskih prijetnji;

„**Izgradnja povjerenja**“ - cilj je osvještavanje osjećaja vezanih za povjerenje (primanje i davanje);

„**Slika o sebi**“ - cilj je upoznavanje sebe i uspoređivanje slike o sebi sa onim kako ih drugi vide, odnosno razvoj samopojmanja.

„**Pritisak vršnjaka**“ - prijatelji, drugovi i ja - cilj je upoznati učesnike sa odnosima koji adolescent može da ima prema grupi vršnjaka (pozitivni i negativni utjecaj vršnjaka, odolijevanje pritisku vršnjaka);

„**Pedagogija doživljaja**“ - cilj je razvijanje zajedništva i timskog duha kod mladih.

Cilj svih radionica bio je pružanje psihosocijalne podrške i razvoj socijalnih vještina, poticanje socijalnog napretka djece, te prevencija društveno neprihvatljivih oblika ponašanja. U svakoj radionici djeca su se kroz niz interaktivnih igara, simulacija, igranja uloga, vježbe i razgovore, poučavala određenim socijalnim vještinama, koje su im potrebne kako bi se adekvatno nosili sa svakodnevnim izazovima odrastanja. U radionice su bila uključena djeca uzrasta od 12 – 15 godina koja borave u ovoj Ustanovi.

Također, u toku izvještajnog perioda nastavljena je saradnja sa KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave. Saradnjom su obuhvaćeni profesionalci koji su u toku obavljanja svakodnevnih aktivnosti na radnom mjestu u direktnom kontaktu sa djecom, šticećenicima Doma (vaspitači, medicinske sestre, domaćice). Formirana je grupa, homogena u smislu hijerarhijskih uloga u profesionalnom okruženju, a heterogena u smislu sadržaja poslova koje članovi grupe obavljaju u Ustanovi. Dinamika održavanja susreta realizirana u izvještajnom periodu je dva puta mjesečno, a dužina trajanja jednog susreta je dva sata i 15 minuta. Cilj rada sa ovom grupom je pružanje profesionalne podrške i pomoći zaposlenicima Doma što će doprinijeti razvijanju njihovih ličnih i profesionalnih kompetencija.

3.7.3. Saradnja sa organizacijama i institucijama u mreži

Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu - Na poziv Filozofskog fakulteta u Sarajevu Odsjeka za pedagogiju, stručne saradnice KJU „Porodično savjetovalište“ održale su predavanje za studente treće godine u okviru vježbi na predmetu Andragogija. Tom prilikom predstavljena je djelatnost Ustanove i rad Odjeljenja za razvojno-istraživačke poslove i socijalne inovacije te Odjeljenja za savjetodavno-terapeutske rad. Studenti su imali priliku kroz interaktivan razgovor i grupne vježbe sagledati aspekte i način radioničarskog rada u oblasti primarne prevencije, ali i upoznati se sa

metodama i tehnikama rada u savjetodavno-terapeutskom odjeljenju kroz prikaz slučaja iz savjetodavno-terapeutske prakse. Predavanju je prisustvovalo oko četrdeset studenata.

Saradnja sa Odsjekom za psihologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu - U okviru dogovorene suradnje sa Filozofskim fakultetom, realizirana je studentska praksa sa jednom studenticom Odsjeka za psihologiju iz oblasti kliničke psihologije, u trajanju od 10 radnih dana.

Saradnja sa Centrom „Vladimir Nazor“ - U okviru saradnje sa Centrom „Vladimir Nazor“ realizirano je predavanje za roditelje i zaposlenike Centra na temu „Funkcionisanje porodice sa djecom sa poteškoćom u razvoju i tipičnom djecom“. Cilj ovih aktivnosti je pružanje podrške roditeljima djece koja pohađaju školu i uposlenicima Centra. Predavanju prisustvovalo 25 roditelja i zaposlenika Centra.

Saradnja sa Ambasdom Kraljevine Saudijske Arabije - U okviru obilježavanja Međunarodnog dana djeteta a na poziv predstavnika Ambasade Kraljevine Saudijske Arabije, za učenike osnovnih i srednjih škola održano je predavanje o temi “Uticaj elektronskih igara na ponašanje djece”. Predavanju je prisustvovalo 60 djece.

Saradnja u okviru Prvog festivala psihologije - U okviru Prvog festivala psihologije, koji je u Sarajevu održan u periodu 28.09-02.10.2015. godine u organizaciji Društva psihologa FBiH uzeto je učešće na Okruglom stolu na kojem je realizirana tema „Uloga psihologa u jačanju kapaciteta roditelja za odgoj djeteta“ kojem je prisustvovalo 30 profesionalaca.

Učešće na okruglom stolu „Recimo DA inkluziji djece sa poteškoćama u razvoju i učenju“ - Dana 09.10.2015.g., u okviru Dječije nedjelje, Centar za kulturu dijaloga organizirao je Okrugli sto o temi „Recimo da inkluziji djece sa poteškoćama u razvoju i učenju“ s ciljem da društveni mehanizmi stvore bolji i jedinstven sistem resursa u socijalnom, pravnom i ekonomskom smislu, te pruže potpunu inkluziju i bolji kvalitet života djeci sa poteškoćama u razvoju i učenju i njihovim porodicama. Tom prilikom predstavnici KJU Porodično savjetovalište pozvani su da uzmu učešće u realizaciji Okruglog stola prezentirajući vlastite pristupe i načine rada sa porodicama i djecom sa poteškoćama u razvoju i učenju.

Učešće na konferenciji socijalnih radnika - U organizaciji Misije OSCE-a u BiH i Saveza socijalnih radnika FBiH u Zenici je 01. i 02. Oktobra održana Prva godišnja stručna konferencija socijalnih radnika u Federaciji Bosne i Hercegovine pod nazivom „Izazovi i značaj reforme socijalne zaštite“. Učešće u konferenciji je uzelo preko 100 socijalnih radnika i stručnih saradnika iz oblasti socijalne zaštite sa područja cijele BiH među kojima su bili i predstavnici KJU „Porodično savjetovalište“.

Saradnja sa Fakultetom političkih nauka - KJU „Porodično savjetovalište“ zaključila je u oktobru mjesecu 2015. godine Sporazum o saradnji sa Fakultetom političkih nauka u Sarajevu. Cilj uspostavljanja međusobne saradnje je unapređenje kvalitete rada Savjetovališta i Fakulteta, a kroz međusobno povezivanje stečenih akademskih i iskustvenih znanja.

Saradnja sa Udruženjem za prevenciju ovisnosti NARKO-NE - Zaključen je i Protokol o saradnji sa Udruženjem za prevenciju ovisnosti NARKO-NE, kojim su utvrđene međusobne obaveze u provedbi zajedničkih aktivnosti usmjerenih na ispitivanje socijalno-psiholoških pojava i preventivno djelovanje u zajednici koje će se implementirati u periodu od 01.01.-31.12.2016. godine.

3.8. OSTALE AKTIVNOSTI

3.8.1. Projekt informiranja i edukacije građana, posebno starih i bolesnih, o pravima i uslugama iz oblasti socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo

Projekt informiranja i edukacije građana, posebno starih i bolesnih, o pravima i uslugama iz oblasti socijalne zaštite prošle godine pokrenulo je Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS-a u saradnji sa KJU „Porodično savjetovalište“. U svrhu ove aktivnosti aktiviran je info-telefonski broj 033 236 230, putem kojeg su građani, svaki radni dan od 08:00 do 16:00 sati, mogli prijaviti pojedince i porodice koje žive u teškim socijalnim uvjetima, a za koje smatraju da nisu upoznati sa socijalnim pravima.

U nastojanjima da se poveća nivo informiranosti građanstva o postojanju projekta i njegovih ciljeva realizirano je gostovanje na TVSA u okviru emisije „Treća dob“ i tom prilikom razgovarano je o ideji samog projekta, načinu prijavljivanja i njegovim postignućima u proteklom periodu. Također, na Okruglom stolu “Unapređenje položaja osoba sa invaliditetom u BiH” koji je organizirao Savez organizacija za podršku osobama s intelektualnim teškoćama FBiH, direktor KJU “Porodično savjetovalište” predstavio je cilj i tok dosadašnje realizacije projekta. U okviru interne izrade planova i opterećenja svakog člana tima koji su direktno uključeni u realizaciju projekta, jednom mjesečno u trajanju od 60 minuta, održavan je organizaciono-tehnički sastanak na kojem su se vršila raspodjela zaduženja i analizirali pojedinačni slučajevi, te supervizija koja je usmjerena na prevenciju profesionalnog sagorijevanja i poticanje individualnog i grupnog profesionalnog razvoja. Dinamika održavanja supervizijskih susreta bila je dva puta mjesečno u trajanju od 60 minuta.

Analizirajući tok realizacije projekta, prirode poziva građana te stanja na terenu u periodu od 01.01.-31.12.2015. godine, zaprimljeno je ukupno 153 telefonska poziva građana, i obavljeno je 187 terenskih posjeta, od čega je za 15 predmeta sačinjena službena zabilježka (nije ih bilo moguće intervjuisati, intervjuisani ne žele pomoć, preminuli, imenovani nisu na navedenoj adresi i sl.). Budući da su se prikupljeni podaci analizirali i prosljeđivali jednom sedmično nadležnoj Ustanovi na daljnji postupak, uočeno je da svi zaprimljeni slučajevi potpadaju pod nadležnost JU Kantonalnog centra za socijalni rad. Ukupno je 128 predmeta upućeno na adresu JU Kantonalnog centra za socijalni rad na dalje postupanje, od čega je za 133 predmeta dobivena informacija, dok je prema preliminarnoj analizi baze poslanih predmeta nadležnim službama socijalne zaštite po mjestu prebivališta utvrđeno da za 13 predmeta još uvijek nismo dobili nikakav odgovor po pitanju preduzetih koraka. Naime, kod porodica ili pojedinaca koji su pozivali i koji su posjećivani na terenu u okviru ovog projekta, iskazivana je sljedeća problematika: nepoznavanje prava iz oblasti socijalne zaštite; ugrožena osnovna životna prava; loša materijalna situacija (manjak prehrambenih namirnica, odjeće i obuće); loša materijalna i zdravstvena situacija zbog ukinutog prava na ličnu invalidninu; bolest; neostvarivanje prava na subvenciju za grijanje, vodu, struju, plin, ogrijev, lijekove i neophodne medikamente; neophodna ljekarska pomoć i neadekvatna zdravstvena zaštita; pomoć pri zapošljavanju; smještaj u drugu ustanovu i sl.

S ciljem pitanje nastavka realizacije projekta „Edukacija građana o uslugama socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo” a shodno inicijativi direktora KJU „Porodično savjetovalište“ za organiziranjem sastanka sa resornom ministricom gđom. Karačić i predstavnikom JU „Kantonalnog centra za socijalni rad“ u julu mjesecu 2015. godine resornom Ministarstvu dostavljena je analiza stanja realizacije projekta za period 03.11.2014. – 30.06.2015. godine.

Analiza povratnih informacija službi socijalne zaštite koje su vezana za preduzete korake po određenom predmetu ne govore o efektima realizacije projekta. Naime, informacije iz službi kreću se u pravcu opisnog stanja na terenu, zatim informacije da su posjećenim porodicama predočena moguća prava, kao i to da su posjećene osobe već duži period korisnici određenih prava ili nemaju uvjete za ostvarivanje prava. Također, postoji određeni broj ograničavajućih faktora i nedostatak resursa koji se ogleda u nepostojanju saradnje sa drugim ustanovama u mreži na realizaciji ovog projekta iako je u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice u više navrata zatraženo od svih ustanova u mreži socijalne zaštite kontakt osoba i mogućnost edukacije pripravnika koja će biti direktna veza u realizaciji ovog projekta.

Bitno je istaknuti da cilj ovog projekta nije bio predstavljanje i promovisanje novog socijalnog prava, nego novi način informisanja građana o mogućnostima ostvarivanja njihovih prava iz oblasti socijalne zaštite koji iz objektivnih okolnosti, zbog bolesti, invalidnosti i sl. nisu imali informaciju o svojim pravima. Sveopšti fokus stavljen je na sistemsko povezivanje ustanova iz mreže socijalne zaštite u realizacija projekta, s ciljem što kvalitetnije i svrsishodnije promocije usluga socijalne zaštite i ustanova koje nude te usluge.

3.8.2. Radna grupa: Psihosocijalna podrška mladima u razvoju buduće karijere

Cilj formiranja i rada radne grupe je sticanje uvida u nivo implementiranosti donesenih zaključaka Okruglog stola te postizanje dogovora o daljoj implementaciji i praćenju istih. Formirana je radna grupa od strane predstavnika KJU Porodično savjetovalište, Ministarstva obrazovanja, nauke i mladih KS, Prosvjetno-pedagoškog zavoda KS, JU Služba za zapošljavanje KS, JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti i Omladinske informativne agencije BiH u ovom izvještajnom periodu je pratila implementaciju zaključaka sa Okruglog stola pod nazivom „Psihosocijalna podrška mladima u razvoju buduće karijere”. U okviru rada dogovoreno je da se započnu aktivnosti na izradi zajedničkog priručnika koji bi bio podrška zapošljivosti kroz prikaz multidisciplinarnе prakse, te je koncipiran njegov sadržaj. Priručnik će biti namjenjen svim profesionalcima u srednjim školama koji educiraju mlade u cilju razvijanja i jačanja njihovih kapaciteta za lakšu zapošljivost i razvoj buduće karijere.

3.8.3. Obilježavanje značajnijih datuma, različitih tematskih skupova, okruglih stolova

U protekloj godini predstavnici KJU “Porodično savjetovalište” sudjelovali su i u obilježavanju značajnijih datuma, različitim tematskim skupovima, okruglim stolovima, te dali doprinos u realizaciji slijedećih aktivnosti:

Udruženje „Naša djeca“ - Presentacija Alternativnog izvještaja o stanju prava djece u BiH

Učešće na Okruglom stolu 22.01.2015. godine - promocije znanja i razumijevanja dječijih prava i potrebe za njihovim punim ostvarivanjem - Predstavnici Ustanove dali su svoj doprinos diskusiji na način da je prezentiran dugogodišnji rad Ustanove, te je ukazano na propust u prezentiranom Izvještaju, u kojem je u sklopu preporuka zanemareno postojanje Ustanove.

Obilježen Svjetski dan socijalnog rada - 17. 03. 2015. godine - Povodom Svjetskog dana socijalnog rada, u Sarajevu je, 17. marta 2015. Godine, Odsjek za socijalni rad Fakulteta političkih nauka u Sarajevu i Asocijacija socijalnih radnika Kantona Sarajevo, uz podršku Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, organizirali su naučni skup o temi „Društvena i ekonomska kriza – Odgovori socijalnog rada: Promocija ljudskog dostojanstva i vrijednosti“. Na ovom skupu su pored direktora KJU

„Porodično savjetovalište“ učestvovali i predstavnici Odjeljenja za razvojno-istraživačke poslove i socijalne inovacije i Odjeljenja za savjetodavno-terapeutski rad.

Obilježavanje 14 godina postojanja Ustanove - 22. 03. 2015. godine - KJU „Porodično savjetovalište“ je 22. marta 2015.g. proslavila svoj 14. rođendan. Na tom dugogodišnjem putu vođeni smo vizijom „funkcionalna porodica – sretno društvo“, a sve u cilju podrške, pomoći i zaštite porodice kao nukleusa društva. Ovom prilikom upriličeno je druženje uposlenika, te je upućena javna zahvalnica svim institucijama i kolegama na stručnoj podršci i kvalitetnoj saradnji koja je potpomogla dosadašnji razvoj i djelovanje Ustanove uz želju da i dalje svojim radom osnažujemo porodične kapacitete i pružamo podršku kako porodici i njenim članovima u spoznavanju, prihvatanju i savladavanju životnih izazova.

Saradnja sa Filozofskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu - 30.04.2015. godine - U okviru saradnje sa Filozofskim fakultetom u Sarajevu, 30.04.2015.g. za uposlenike KJU „Porodično savjetovalište“ održana je radionica od strane doc.dr Enedina Hasanbegović-Anić i mr.sci Dženite Tuće, tu okviru koje su razmjenjena iskustva u radu na području primarne prevencije kroz fokus rada sa roditeljima. Tom prilikom zaposlenici Savjetovališta predstavili su projekte primarne prevencije koje realiziraju u školama, način rada, te pozitivna i negativna iskustva. Kroz produktivnu diskusiju predstavljena su i naučna dostignuća iz regiona, te predložene moguće strategije prevazilaženja poteškoća u radu kao i načini koji bi mogli poboljšati i ojačati rad sa grupom.

Posjeta predstavnika Osnovne škole "Behaudin Selmanović" - Predstavnici KJU „Porodično savjetovalište“ su upriličili posjetu za predstavnike sekcije Civitas iz Osnovne škole "Behaudin Selmanović" koji u okviru "Projekta građanin" obrađuju temu: „Šta poslije osamnaeste?“. Tema razgovora bile su usluge koje se nude u okviru naše Ustanove. Učenike i nastavnike je posebno interesirao naš pogled na životni put djece iz domova za nezbrinutu djecu poslije punoljetstva. I na ovaj način Ustanova je dala doprinos saradnji institucija u mreži, te edukaciji građana iz oblasti socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo.

Zumiraj zapošljavanje mladih 02.06.2015. godine - Krajem aprila mjeseca od strane Yep (Youth employment project) upućen je poziv na saradnju u projektu koji tretira zapošljivost mladih. Na sastanku održanom 02.06.2015. godine upoznati smo sa aktivnostima Yep-a te Ustanovi je ponuđen program, odnosno radionica „Zumiraj zapošljavanje mladih“ sa kojom bi Yep participirao u implementaciji projekta „Mladi u svijetu rada“, a koji će biti realiziran u srednjim školama Kantona Sarajevo.

Edukacija u organizaciji UG „Narko-ne“ 10. do 13. 06. 2015. godine - „Online ovisnost i medijska pedagogija“ bio je naziv edukativnog modula u okviru projekta Stručno usavršavanje i strukturalno umrežavanje za prevenciju ovisnosti u BiH u organizaciji UG „Narko-ne“, koji je održan od 10. do 13. juna na Jahorini, pod vodstvom Andreasa Prenna iz organizacije SUPRO, Austrija. Predstavnik naše ustanove je učestvovao na ovoj petodnevnoj edukaciji gdje je dobio nove oblike rada sa mladima kada je riječ o online ovisnostima, ali i drugim ovisničkim ponašanjima i također stekao jasniju sliku o tome koje su karakteristike ovisničkih ponašanja i koja je njihova razlika u odnosu na ovisnosti o supstancama.

Učestvovanje na regionalnom dijalogu o zapošljivosti mladih 23.12.2015. godine - Na poziv Omladinske informativne agencije predstavnici KJU „Porodično savjetovalište“ su 23.12.2015. u novootvorenim prostorijama centra Networks prisustvovali Regionalnom dijalogu o zapošljivosti mladih. Cilj ovog skupa je bilo kreiranje smjernica za povećanje zapošljivosti mladih, davanje

preporuka na Izvještaj o zapošljivosti mladih te predstavljanje primjera dobre prakse u lokalnoj zajednici. Predstavnicima Savjetovališta su u plenarnom dijelu izložili svoja iskustva u radu na ovoj temi, iskustva sa realiziranog Sajma za djecu i porodicu, rezultate vlastitih istraživanja „Potrebe mladih za psihosocijalnom podrškom u razvoju buduće karijere“, te iskustva u realizaciji preventivnog projekta za srednjoškolce „Mladi u svijetu rada“.

Konferencija pod nazivom „Multidisciplinarni pristup prevenciji i borbi protiv nasilja u porodici“ 10. i 11. decembra 2015. godine - Ustanove su u navedenom periodu prisustvovali konferenciji pod nazivom „Multidisciplinarni pristup prevenciji i borbi protiv nasilja u porodici“ u organizaciji Gender Centra FBiH. Na konferenciji su bili prisutni predstavnici Gender Centra FBiH i koordinacionih tijela za borbu protiv nasilja u porodici svih kantona FBiH.

Okrugli sto o temi „Uloga starateljstva u provedbi Zakona i zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku“ 08.12.2015. godine – Navedenog predstavnica Ustanove učestvovala je na Okruglom stolu „Uloga starateljstva u provedbi Zakona i zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku“ koji je organizirao Institut „CriminalEast“. Na Okruglom stolu učestvovala su institucije za donošenje i provedbu zakona koji tretiraju širu oblast postupanja sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku kao i predstavicima lokalne zajednice.

3.8.4. Baza podataka

Za potrebu evidencije korisnika usluga Savjetovališta izrađena je baza podataka u koju će se unositi podaci o korisnicima usluga savjetodavno-terapeutskog rada i usluga primarne prevencije. Podaci će se unositi sukcesivno, a odnosit će se na vrstu usluge, oblik rada, ciljnu grupu, godište, spol, općinu prebivališta, školsku spremu i način dolaska. Za ovu potrebu će se koristiti podaci iz zelenog kartona savjetodavno-terapeutskog rada, te podaci iz evaluacionih listova realizacije aktivnosti primarne prevencije. Analiza podataka prikupljenih u bazi će biti osnova za buduće planiranje kako promotivnih tako i ostalih aktivnosti Ustanove.

3.8.5. Ažuriranje arhive Ustanove

U izvještajnom periodu pristupilo se ažuriranju i slaganju arhivske i registraturne građe Ustanove. Aktivnost se odnosila na sortiranje dokumenata prema trenutno važećoj listi kategorija registraturne građe sa rokovima čuvanja.

3.8.6. Stručni kolegij

Stručni kolegij Ustanove, koji čine direktor i šefovi odjeljenja, na poziv direktora Ustanove redovno je održavao sastanke tokom 2015. godine. U ovom periodu održano je ukupno 52 sastanka Stručnog kolegija. Na sastancima se uglavnom diskutovalo o realiziranim te planiranim programskim i ostalim aktivnostima Ustanove, a također i o mnogim drugim stručnim okolnostima na koje se nailazilo u izvršenju radnih zadataka uposlenika.

3.8.7. Realizirane javne nabavke

Tokom izvještajne godine realizirana su ukupno **64 postupka** javnih nabavki. Za ove nabavke, do 31.12.2015. godine podneseno je ukupno **60 izvještaja** Agenciji za javne nabavke BiH, a na propisanim elektronskim obrascima.

Sve su nabavke realizirane postupkom direktnog sporazuma, budući da vrijednosti nabavki nisu prelazile iznos od 6.000,00 KM (bez uračunatog PDV-a), a u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH i podzakonskim aktima iz ove oblasti.

Od ukupnog broja provedenih postupaka, realizirano je **27** postupaka direktnog sporazuma za potrebe Sajma za dijete i porodicu „Naši putokazi“.

Kada su u pitanju potrebe za nabavkama po projektu „Moj izbor“, a koji je finansijski podržan od strane Gender Centra FBiH, od ukupnog broja nabavki, realizirano je u ovom projektu **6** postupaka javnih nabavki.

IV KAPITALNI PROJEKTI

Izgradnja poslovnog objekta KJU „Porodično savjetovalište“

Dana 18.06.2015. godine u ulici Bihacka bb, Novo Sarajevo, položen je kamen temeljac za izgradnju poslovne zgrade KJU „Porodično savjetovalište“. Kamen temeljac su položili tadašnja ministrica za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice KS Karolina Karačić, predsjedavajući Općinskog vijeća Novo Sarajevo Igor Gavrić i direktor Ustanove.

Izgradnju zgrade Porodičnog savjetovališta finansira Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, implementator projekta je Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo. Za izvođača radova, I faza, izabrana je firma iz Sarajeva „Unigradnja“ d.d.

Do kraja 2015. godine u cjelosti je okončana ugovorena I faza izgradnje objekta. Ova faza je podrazumijevala, pored pripremnih i zemljanih radova, i armirano-betonske, hidroizolaterske radove te temeljni razvod kanalizacije – drenaže oko objekta i izvođenje gromobranske instalacije.

Nastavak radova očekuje se po okončanju tenderske procedure za izbor daljeg izvođača radova.

Planirano je da izgradnja objekta bude završena najkasnije u 2017. godini, a procijenjena vrijednost objekta iznosi 2.210 000,00 KM.

V OCJENA STANJA I POSTIGNUTIH REZULTATA

KJU „Porodično savjetovalište“ kroz svoje djelovanje ostvarila je rezultate u različitim domenama. U ovoj godini među postignutim rezultatima posebno izdvajamo manifestaciju Sajam za dijete i porodicu „Naši putokazi“ koju smo organizirali uz pokroviteljstvo resornog Ministarstva. Cilj manifestacije bio je informiranje građana o uslugama koje institucije pružaju djeci i porodici. Po prvi put u Kantonu Sarajevo je napravljena manifestacija koja je na jednom mjestu multisektorski povezala 48 institucija učesnica i omogućila građanima da u direktnom kontaktu razgovaraju sa profesionalcima o uslugama koje mogu dobiti, te direktno učestvuju u edukacijama. Također, ova manifestacija je omogućila i djeci da kroz edukativne i radioničarske sadržaje upoznaju rad ustanova.

Kada je u pitanju savjetodavno-terapeutski rad, tokom 2015. godine kontinuiranim tretmanom obuhvaćeno je ukupno **694 korisnika**, što je u odnosu na 2014. godinu više za **21,5%**. Realizirano je ukupno **3023 seansi** savjetodavno-terapeutskog tretmana. Broj realiziranih seansi u 2015. godini povećan je za **17,4%** u odnosu na prethodnu godinu.

Prema rezultatima evaluacije terapijskog procesa koja je realizirana sa svim korisnicima sa kojima je završen kontinuiran tretman tokom 2015. godine, utvrđeno je da su korisnici usluga savjetodavno-terapeutskog tretmana (na skali od 1 do 5) korisnost tretmana ocijenili prosječnom ocjenom 4,68. Od ukupnog broja korisnika koji su dobili uslugu savjetodavno-terapeutskog tretmana tokom prethodne godine njih **90,62%** je procijenilo da je došlo do **promjene njihovog ponašanja tokom tretmana**, dok **93,52%** korisnika smatra da je u toku tretmana došlo do promjene **načina na koji se nose sa problemom** koji je bio u fokusu terapijskog rada.

Kao poseban rezultat postignut u okviru **primarne prevencije** može se navesti projekt “Porodično u Vašoj školi” koji predstavlja sublimaciju spektra aktivnosti koje pruža KJU “Porodično savjetovalište”. Naime, navedeni projekt je osmišljen kao kombinacija radionica i predavanja za učenike, nastavnike i roditelje, te savjetodavno-terapeutskog rada sa navedenom populacijom, a u ovisnosti od iskazanih potreba škole. Ovakav inovativan pristup u radu omogućuje učesnicima da učestvuju u više različitih aktivnosti za koje su sami iskazali potrebu, pa je samim tim veća i njihova motiviranost za učešće. Na ovaj način nastoji se dati doprinos unapređenju saradnje na relaciji učenik-roditelj-nastavnik, te pružiti podrška u prevazilaženju aktuelnih problema sa kojima se susreću. Također, na ovaj način su i savjetodavno-terapeutske usluge dostupnije ciljnoj populaciji, što doprinosi njihovom lakšem uključivanju u proces psihoterapije.

U 2015. godini evidentirano je ukupno **150 predavanja i radionica**, a **2026 korisnika usluga** primarne prevencije.

Još jedan značajan rezultat koji je postignut u okviru primarne prevencije jeste intenziviranje saradnje sa srednjim školama. Naime, u prethodnim godinama je ova saradnja bila neznatna i odnosila se na realizaciju malog broja projekata, a u 2015. godini je poslat poziv za saradnju svim srednjim školama kroz različite aktivnosti- radionice za učenike, te predavanja za profesore i roditelje učenika, koja za cilj imaju unapređenje odnosa između profesora i učenika, jačanje psihosocijalnih kompetencija mladih, te pružanje podrške roditeljima za lakše nošenje sa izazovima odrastanja, a sve s ciljem stvaranja ambijenta za optimalan razvoj mladih. Veliki broj škola iskazao je svoj interes za saradnju, odnosno za zajednički rad na preveniranju unutarporodičnih riziko faktora i prevencije maloljetničke delinkvencije. Neke aktivnosti su već realizirane u 2015. godini, dok su ostale dogovorene za narednu godinu.

Jedan od stalnih zadataka KJU „Porodično savjetovalište“ će i u budućnosti biti pružanje usluga namjenjenih porodici i njenim članovima u spoznavanju, prihvatanju i savladavanju životnih izazova.

VI PROGRAMSKA ORIJENTACIJA ZA NAREDNI PERIOD

Kantonalna javna ustanova "Porodično savjetovalište" će i u 2016. godini nastaviti kontinuirano obavljati svoju djelatnost sa ciljem pružanja usluga psihosocijalne podrške i pomoći građanima Kantona Sarajevo i šire.

Savjetodavno-terapeutski rad obavljat će se na način da će se svim zainteresiranim građanima koji se jave i zatraže pomoć iz ovog domena, pružiti odgovarajuće usluge (usluge preliminarne trijaže ili usluge kratke krizne intervencije ili usluge neposrednog savjetodavno-terapeutskog tretmana). Ovaj rad odvijat će se uz kontinuiranu interviziju koja će se provoditi u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad, kao i vanjsku superviziju, u skladu sa zakonskim odredbama. Kao i do sada, Ustanova će i dalje insistirati na strogom poštivanju principa zaštite i povjerljivosti podataka korisnika usluga, kao i principa dobrovoljnosti dolaska korisnika u tretman.

Konkretno, aktivnosti sekundarno-tercijarne prevencije bit će usmjerene na:

- savjetodavno-terapeutski rad sa pojedincima, partnerima, porodicama i grupama koje imaju poteškoće i probleme na intrapersonalnom (unutrašnjem) i interpersonalnom (relacijskom) nivou;
- provođenje postupaka posredovanja prije pokretanja postupka za razvod braka;
- kontinuirano usavršavanje savjetodavno-terapeutske prakse,
- organiziranje i vođenje propisane evidencije i dokumentacije o korisnicima usluga,
- planiranje, organiziranje i provođenje preventivnih aktivnosti u zajednici,
- prevenciju psihosocijalnih problema na nivou porodičnog sistema,
- iniciranje saradnje sa institucijama vladinog i nevladinog sektora u mreži ustanova socijalne zaštite koje se bave psihosocijalnim radom,
- pružanje profesionalne podrške i pomoći profesionalcima iz institucija i organizacija koje se bave psihosocijalnim radom,
- pružanje osnovnih informacija građanima o radu Ustanove i informacija koje imaju za cilj razvijanje funkcionalnih odnosa u porodičnom i drugim sistemima.

Nadalje, a na temelju dosadašnjih iskustava i usmjerenosti ka savremenim modelima prevencije u oblasti psihosocijalnog rada od posebne je važnosti održavanje kontinuiteta sistemskog djelovanja u okviru primarne aktivnosti, što podrazumijeva nastavak i dalje razvijanje započetih projekata. S tim u vezi Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ i u 2016. godini će kontinuirano obavljati aktivnosti iz djelokruga primarne i sekundarne prevencije kako bi što kvalitetnije odgovorila na permanentno narastajuće tranzicijske psiho-socijalne probleme građana.

U tom kontekstu, njihovo rješavanje zahtijeva kompleksnije, dugotrajnije i skuplje tretiranje, kako bi se otklonile ili ublažile negativne posljedice koje najčešće dovode do različitih oblika disfunkcionalnosti (individualne, porodične, bračne, roditeljske i dr.). Nedostatak ovakve prakse i saniranje, najčešće višemjesečnih i višegodišnjih problema je u tome da njihovo stručno tretiranje ne spriječava prisustvo faktora rizika koji konstantno dovode porodicu i njene članove u disfunkcionalnost. Stoga je namjera da se implementiraju različiti preventivni projekti koji u svom fokusu imaju cjelinu porodičnog sistema

(partneri, roditelji, djeca i dr.) kako bi doprinijeli ublažavanju mogućih posljedica, koje, ukoliko nisu blagovremeno prepoznate, imaju tendenciju kulminiranja u obliku kompleksnijih problema.

Pristup u realizaciji projekata primarne prevencije, gdje su projekti osmišljeni tako da budu podrška svim članovima porodičnog sistema i u kojem se poseban akcent stavlja na životne faze porodice, pokazao je dobre rezultate u dosadašnjem radu. Stoga je opredjeljenje KJU „Porodično savjetovalište“ da se takav trend i nastavi.

VII KONTINUIRANI POSLOVI

Poslovi primarne i sekundarne (savjetodavno-terapeutski rad) prevencije, promotivno-propagandni te opći poslovi postavljeni su i realiziraju se kao kontinuirane aktivnosti Ustanove.

VIII PREGLED UNUTRAŠNJE ORGANIZACIJE, KADROVSKE I MATERIJALNE OSPOSOBLJENOSTI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova KJU „Porodično savjetovalište“ sistematizirano je ukupno 32 radnih mjesta (27 VSS, 4 SSS i 1 NK) i to:

- u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad 16 radnih mjesta;
- u Odjeljenju za razvojno – istraživačke poslove i socijalne inovacije 8 radnih mjesta;
- u Odjeljenju za pravne, promotivno-propagandne, finansijske i opće poslove 8 radnih mjesta.

U dosadašnjem periodu popunjeno je ukupno 20 radnih mjesta u organizacionoj strukturi Porodičnog savjetovališta i to:

- u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad ukupno 6 radnih mjesta, i to: šef Odjeljenja, 2 stručna savjetnika, 1 viši stručni saradnik za savjetovališni rad i 2 stručna saradnika za savjetovališni rad;
- u Odjeljenju za razvojno – istraživačke poslove i socijalne inovacije popunjeno ukupno 7 radnih mjesta, i to: šef Odjeljenja, 2 viša stručna saradnika i 4 stručna saradnika;
- u Odjeljenju za pravne, promotivno-propagandne, finansijske i opće poslove ukupno 7 radnih mjesta, i to: šef Odjeljenja, viši stručni saradnik za promotivne i propagandne poslove, viši referent za finansije, referent za informatiku i statistiku, tehnički sekretar, vozač putničkog vozila-domar i kurir – spremačica.

Što se tiče zastupljene spolne strukture zaposlenika KJU „Porodično savjetovalište“, u radnom odnosu u Ustanovi se nalazi 6 muškaraca i 14 žena.

Na stručnim poslovima, u smislu bazične djelatnosti kojom se bavi Ustanova, zastupljene su sljedeće profesije: dipl. socijalni radnik, dipl. psiholog, prof. pedagogije, prof. pedagogije i psihologije, prof. filozofije i sociologije i prof/mr sociologije.

Osim znanja iz bazičnih profesija, znatan broj zaposlenika posjeduje i certificirana znanja, vještine i tehnike psihoterapijskog odnosno savjetovaniškog rada.

Što se tiče materijalne osposobljenosti za obavljanje djelatnosti, i dalje se ističe za prioritarno rješavanje problema radnog prostora u kojem Ustanova obavlja djelatnost, budući da se radi o prostoru od cca 200m², neadekvatnom za ovu vrstu poslova koji se obavljaju, a troškovi zakupa ovog prostora budući da je iznajmljen, iznose 24.000,00 KM na godišnjem nivou.

IX NAČIN OSTVARIVANJA SARADNJE U MREŽI

KJU „Porodično savjetovanište“ je 2015. godinu obilježilo intenzivnijom saradnjom sa drugim organizacijama i institucijama na području Kantona Sarajevo, a mnoge zajedničke aktivnosti rezultirale su i zaključivanjem novih protokola/sporazuma o saradnji. Konkretno aktivnosti detaljno su prikazane pod tačkom 3.7. Izvještaja.

Sarajevo, 16.03.2016. godine
Broj: 01-05-195/16

